

واحد .....

بازخوانی .....

استاد راهنما
دکتر

استاد مشاور
دکتر

نگارش

تابستان ۱۴۰۱

دانشکده هنر و معماری
گروه معماری
پیش دفاع طرح تحقیق
مقطع دکتری

بیان مسئله

مطالعه و شناخت پدیده «معماری» در ساحتی «گفتمانی» و بررسی رابطه و نسبت واقعی میان این دو عرصه

به کارگیری نگرش گفتمان انتقادی لاکلا و موفه سیاست‌هایی که در زمینه معماری در دولت‌های وقت پس از انقلاب اسلامی

حوزه‌ی مورد مطالعه به دوران پس از انقلاب اسلامی در بازه‌ی زمانی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۴۰۰ بوده است، به عبارتی به بررسی ابرگفتمان سیاسی نظام جمهوری اسلامی ایران در پی چرخش‌ها در مسند اجرایی کشور که سبب روی کار آمدن خرده گفتمان‌ها

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

خرده گفتمان سیاسی پیرامون مسکن

دولت حاکم

سیاست‌های حمایتی و اعطای یارانه‌های مستقیم؛ تمرکز بر شرایط جنگی عرضه تسهیلات خرید مسکن؛ مصالح حواله‌ای و ارزان‌قیمت؛ توجه به واگذاری اراضی مسکونی در مقیاس وسیع؛ در مجموع توجه اندک به بخش مسکن به علت تمرکز بر جنگ و مشکلات اقتصادی	سیدعلی خامنه‌ای (نخست‌وزیر میرحسین موسوی) ۱۳۶۸ - ۱۳۵۷
توسعه شهرهای جدید؛ اعطای تسهیلات خرید و ساخت و حمایت از انبوه‌سازان؛ تقویت تقاضای سرمایه‌ای مسکن	علی‌اکبر هاشمی رفسنجانی ۱۳۶۸ - ۱۳۷۶
توجه به بافت فرسوده؛ توسعه مسکن استیجاری؛ اعطای تسهیلات خرید و ساخت و حمایت از انبوه‌سازان؛ توسعه مسکن به شرط تملیک استیجاری؛ تأکید بر بازسازی بافت‌های فرسوده شهری؛ الزام به تهیه طرح جامع مسکن	سید محمد خاتمی ۱۳۸۴ - ۱۳۷۶
سیاسی شدن شدید بخش مسکن (برنامه‌ریزی در اقتصاد)؛ تهیه طرح جامع مسکن؛ تمرکز بر اجاره بلندمدت زمین؛ اعطای تسهیلات ساخت مسکن؛ اجرای فرآیند مسکن مهر؛	محمود احمدی‌نژاد ۱۳۹۲ - ۱۳۸۴

با مطالعه دو حوزه «گفتمان سیاسی» و «گفتمان معماری مسکن جمعی» در ایران پس از انقلاب اسلامی ارتباطی میان این دو حوزه برقرار نموده و در انتها با تلاشی که در جهت واکاوی تجارب روند ساخت‌وساز مسکن انجام خواهد شد

ضرورت تحقیق

واقعیت امر در بستر تحولات جاری و عینی جامعه یعنی
ساحت‌های اقتصادی، فرهنگی و سیاسی

راه‌اندازی جریان‌های مطالعاتی-پژوهشی با بهره‌گیری از
رهیافت‌های نوین

دنبال روزهایی جدید در ادراک پدیده‌ی معماری مسکن جمعی شهری در
ساحتی گفتمانی علی‌الخصوص ساحت سیاسی- دولتی را دارد که به‌عنوان
نماد توسعه‌ی جوامع مطرح است و متأثر از گفتمان‌های مسلط می‌باشند.

تکیه بر نظریه‌ی انتقادی ارنستو لاکلا و شانتال موفه

عدم وجود تعاون، اعتماد و علی‌الخصوص ارتباطات بی‌ثمر

معماری در ساحت مسکن جمعی از زاویه‌ای تحت عنوان بررسی سیر تحولات خرده گفتمانی در
دولت‌های پس از انقلاب اسلامی

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

فصل اول: کلیات تحقیق

فصل دوم: ادبیات تحقیق

فصل سوم: روش تحقیق

فصل چهارم: بحث و تحلیل

فصل پنجم: جمع بندی و نتیجه گیری

اهداف

هدف آرمانی

تحلیل و طرح ارتباط بین گفتمان سیاسی و گفتمان معماری مسکن جمعی در دوره‌ی پس از انقلاب اسلامی ایران.

هدف کلی

تعیین و تبیین ارتباط میان گفتمان‌های حاکم اجرایی کشور و حوزه معماری مسکن جمعی.

هدف ویژه

ارائه راهکارهایی نوین در جهت طراحی سازمان فضایی مسکن جمعی با اتکا به مقایسه روند و تجارب گذشته.

پرسش های تحقیق

چه رابطه‌ای میان تحولات دولت‌های برنامه محور نظام جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۸-۱۳۹۲) و معماری ایران در ساخت معماری مسکن جمعی برقرار است؟

تحولات گفتمان‌های سیاسی دولت‌های برنامه محور نظام جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۸-۱۳۹۲)، چه بازتابی در تحولات معماری مسکن جمعی در پی داشته است؟

فرضیه های تحقیق

به نظر می‌رسد سیاست‌گذاری در خصوص حوزه معماری مسکن جمعی، در راستای هژمونی شدن هر یک از خرده گفتمان‌های سیاسی حاکم بر مسند اجرایی نظام جمهوری اسلامی (۱۳۶۸-۱۴۰۰) بوده است.

به نظر می‌رسد که خرده گفتمان‌های نظام جمهوری اسلامی (۱۳۶۸-۱۴۰۰)، در راستای برجسته‌سازی خود و به حاشیه رانی گفتمان رقیب، بخش‌هایی از واقعیت معماری مسکن جمعی را برجسته ساخته و بخش‌های دیگر را به حاشیه رانده است.

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

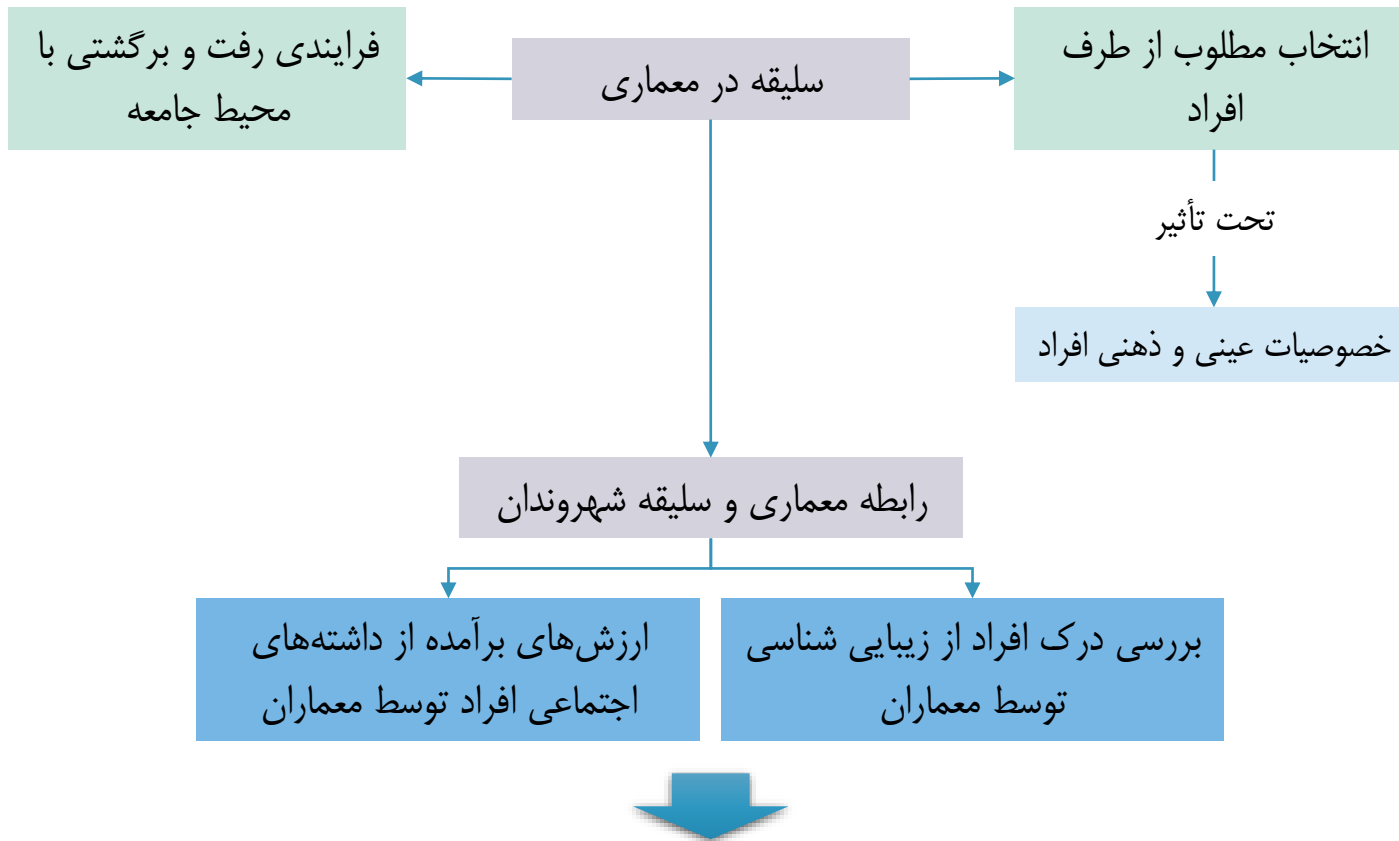
فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

این پژوهش رویکرد موردنظر خود را به لحاظ توجه محض به ارتباط بین تقابل گفتمان دولت‌ها، سیاست‌گذاری آن‌ها و اثرات مخرب و موافق این تقابل‌ها روی یکی از بااهمیت‌ترین حوزه‌های یک جامعه، یعنی معماری مسکن جمعی در شهرها که در پیمان‌ها و قراردادهای بین‌المللی به‌صراحت موردبررسی قرار گرفته است، معطوف می‌کند یعنی در این پژوهش به معماری به‌عنوان امری گفتمانی نگریسته می‌شود و محقق به دنبال جایگاه آن درون گفتمان خواهد بود که بررسی نسبت میان تحولات سیاسی و تحولات حوزه معماری مسکن جمعی دارای جنبه جدید و نوآورانه این پژوهش است.

تعاریف و مفاهیم

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

معماری به‌عنوان یک انتخاب جاودان و مبرهن، گرایش‌های زیبایی‌شناختی و سلیقه افراد را آشکار می‌سازد و سعی دارد تا با پاسخ‌هایی معمارانه به دور از سازوکارهایی مبتنی بر سود خواهی‌های بی‌رویه که منجر به تسلط یک ذائقه و به حاشیه راندن دیگر ذائقه‌ها می‌گردد به افراد از هر فرهنگ و سلیقه‌ای برای ابراز معیارهای ذائقه‌ای خود به‌عنوان یک شهروند یاری رساند

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

تقسیم بندی انواع تحلیل زبانی گفتمانی

شرح تحلیل	اندیشمند ایده پرداز	سال	انواع تحلیل زبانی گفتمان
- بررسی واحدهای بزرگتر از جمله را تحلیل گفتمان نامید. - اکتفا به ساختار جمله فارغ از بافت و شرایط زمانی، مکانی و بیرونی متن	زلیگ هریس	1952	گفتمان ساخت‌گرا
- وارد کردن بافت در تحلیل گفتمان - گفتمان به‌مثابه «زبان در حال کارکرد» - واحد تخیلی فراتر از جمله - انحصار بافت به بافت حاضر در شرایط جمله و ایجاد دامنه محدود در تحلیل گفتمان آن به‌شمار می‌رود.	برخی زبان‌شناسان	1960 - 70	گفتمان نقش‌گرا (کارکردی)
- تأکید بر نقش ایدئولوژی و قدرت به‌مثابه شرایط فرمانی مؤثر بر تحلیل گفتمان - تحلیل محتوی متدولوژی که مورد استفاده پژوهشگران اجتماعی است.	ون دایک، وداک، فرکلاف، فوکو	1980 - 90	گفتمان انتقادی

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

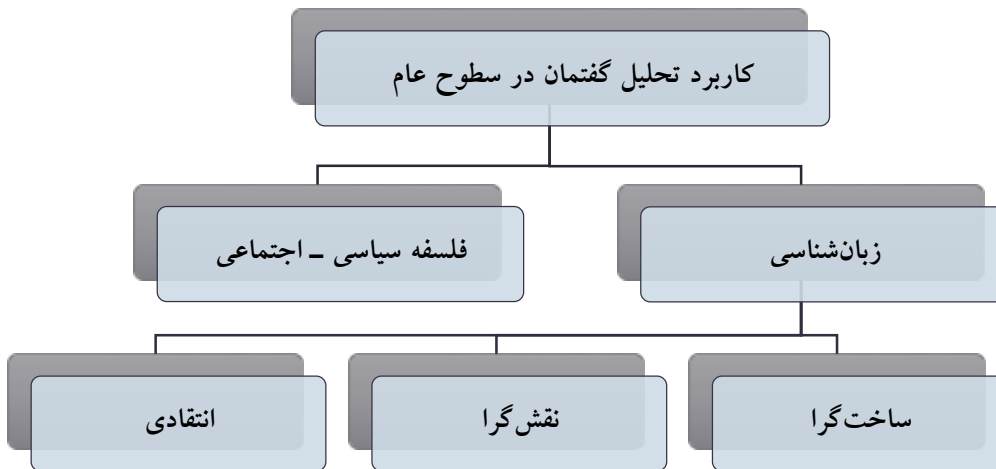
فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

تقسیم‌بندی کاربرد تحلیل گفتمان در سطوح عام

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

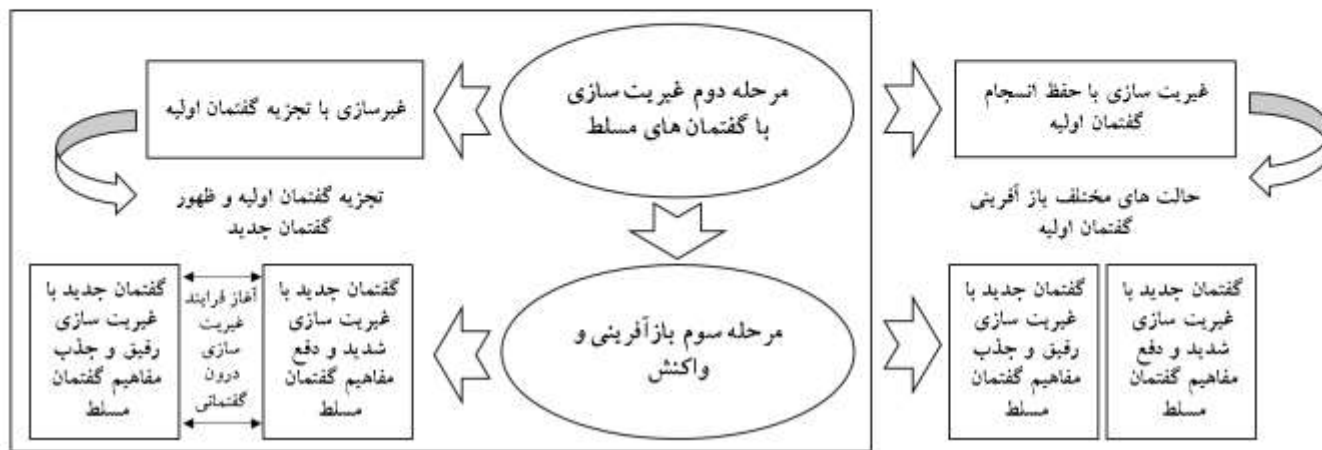
فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

الگوی چالش گفتمانی

چالش برون گفتمانی ← مرحله نخست خود اولیه بررسی تبار گفتمانی و زمینه های تکون ← چالش برون گفتمانی

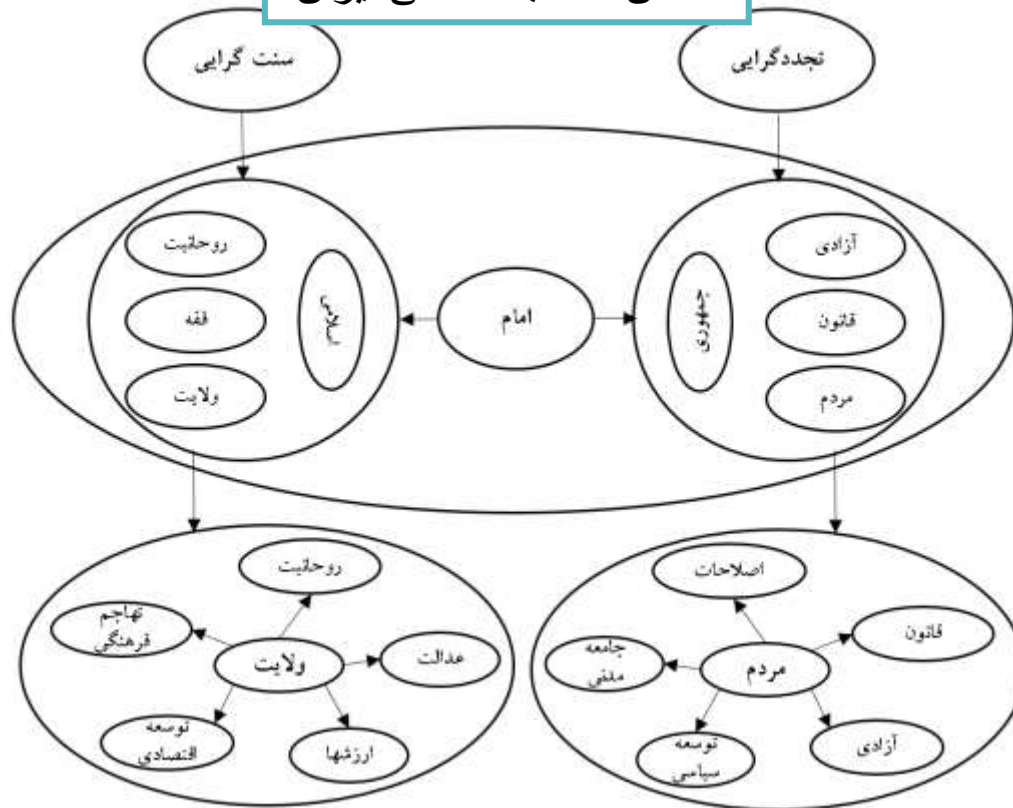

- (1) حاکمیت الهی و توحید محوری
- (2) عدالت محوری
- (3) جمهوریت و مردم سالاری
- (4) آزادی
- (5) استکبارستیزی و دفاع از محرومان و مستضعفان
- (6) عقلانیت و مصلحت [بهره گیری از ظرفیت های اجتهاد در اسلام شیعی]

گفتمان انقلاب اسلامی ایران

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

خرده‌گفتمان‌های تثبیت شده از آغاز جمهوری اسلامی تاکنون

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

گفتمان	دولت موقت	سال	محورهای اصلی
لیبرال اسلامی	دولت موقت (ریاست جمهوری بنی‌صدر)	59	این گفتمان نه به‌عنوان یکی از مراحل اساسی جمهوری اسلامی که مرحله تثبیت و هژمونی‌یابی قطعی آن است. با دال‌هایی همچون ولایت‌فقیه؛ برپایی عدالت اجتماعی؛ اقتصاد دولتی؛ رهیافت اقتصادی؛ صرفه‌جویی در مصرف؛ مردم‌گرایی، گرایش طبقات متوسط رو به پایین؛ توزیع کوچک
چپ اسلامی	میرحسین موسوی	60 - 68	تأکید بر اقتصاد آزاد؛ رفاه اقتصادی به جای عدالت اجتماعی؛ جلب و جذب سرمایه‌های خارجی؛ انباشت سرمایه داخلی؛ گرایش به بخش خصوصی؛ مصلحت‌گرایی؛ عمل‌گرایی؛ تأمین اشتغال؛ بازسازی ارکان جامعه به‌ویژه در بخش اقتصاد
اقتصاد آزاد و توسعه اقتصادی (سازندگی)	اکبر هاشمی‌رفسنجانی	68 - 76	نشانه و کانون‌های مردم؛ جمهوری‌نظام؛ آزادی در پهنه‌های سیاسی/اقتصادی/اجتماعی/فرهنگی؛ تخصص‌گرایی؛ جلب مشارکت مردمی؛ رعایت حقوق شهروندی؛ تکثرگرایی؛ گسترش حوزه جامعه مدنی
دموکرات اسلامی (اصلاح‌طلب)	سید محمد خاتمی	76 - 84	تأکید بر ولایت‌فقیه؛ بازگشت به اصول و ارزش‌های انقلاب؛ عدالت اجتماعی؛ رفع فقر و تبعیض؛ مردم‌گرایی؛ مبارز با فساد (در همه حوزه‌های اقتصادی/اجتماعی/سیاسی)؛ پیدایش ناسیونالیسم اسلامی؛ ارتباط با ملت‌های به جای دولت‌ها؛ تأکید بر پیشرفت‌های علمی و فنی و ...
عدالت اجتماعی (اصول‌گرایی)	محمود احمدی‌نژاد	84 - 92	اساس دولت اعتدال بر توسعه‌گرایی؛ اقتباس از ایدئولوژی لیبرالیسم؛ تعامل سازنده با جهان؛ برون‌زایی اقتصادی؛ بنای الگوی اقتصاد ایران بر پایه مکتب نئوکینزی‌ها؛ عدم تمایز میان علوم و دانش‌ها؛ مرتبط دانستن سیاست خارجی با اقتصاد؛ برجام داخلی؛ برجام هسته‌ای
اعتدال	حسن روحانی	تاکنون - 92	

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

تحولات سیاسی مسکن در دوره‌های مختلف پس از انقلاب اسلامی

سیاست‌های تأمین مسکن	گفت‌وگو غالب	دوره
توزیع زمین؛ دادن وام و یارانه در قالب انفرادی و تعاونی‌های مبتنی بر محیط کار؛ واگذاری زمین ارزان توسط بنیاد مسکن و حساب 100 امام	گفت‌وگو انقلاب؛ توجه به فرودستان؛ گسترش سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی پوپولیستی؛ جنبش‌های خیابانی و از پایین در ارتباط با زمین و مسکن	دوره اول: انقلاب جنبش‌های خیابانی مسکن
دادن زمین و وام ارزان‌قیمت؛ خانه‌سازی ارزان و دولتی؛ مسکن اجتماعی	- غلبه دیدگاه لیبرالی در اقتصاد - توجه به بازار آزاد و خصوصی‌سازی - افزایش درآمدهای نفتی - آزادسازی بازار مسکن - توجه به انبوه‌سازان و بخش خصوصی در ساخت‌وساز مسکن	دوره دوم: گفت‌وگو سازندگی
تداوم سیاست‌های دوره قبل؛ توجه به مسکن استیجاری و ارزان؛ مبارزه با اسکان غیررسمی	- اولویت دادن به نیروهای بازار و بخش خصوصی - افزایش درآمدهای نفتی - رهاسازی بازار مسکن - حمایت از عرضه مسکن	دوره سوم: گفت‌وگو اصلاحات
طرح مسکن مهر؛ تشویق تعاونی‌های مسکن؛ دادن وام ارزان برای مسکن روستایی	- گسترش گفت‌وگو عدالت‌خواهی - بازگشت به آرمان‌های دهه اول انقلاب و سیاست‌های پوپولیستی - اقتصاد توزیع محور - افزایش درآمدهای دولت ناشی از بالا رفتن قیمت نفت	دوره چهارم: گفت‌وگو عدالت‌محور
اصلاح رویه طرح مسکن مهر؛ توجه به بافت‌های فرسوده؛ توجه ویژه به سکونتگاه‌های غیررسمی؛ مسکن اجتماعی و حمایتی	- گفت‌وگو تدبیر اقتصادی - پاسخ به نیازهای مصرفی در بخش مسکن - مقابله با سوداگری مسکن - تقاضای مصرفی در مقابل تقاضای سوداگرانه	دوره پنجم: گفت‌وگو اعتدال

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

فصل اول:
کلیات تحقیق

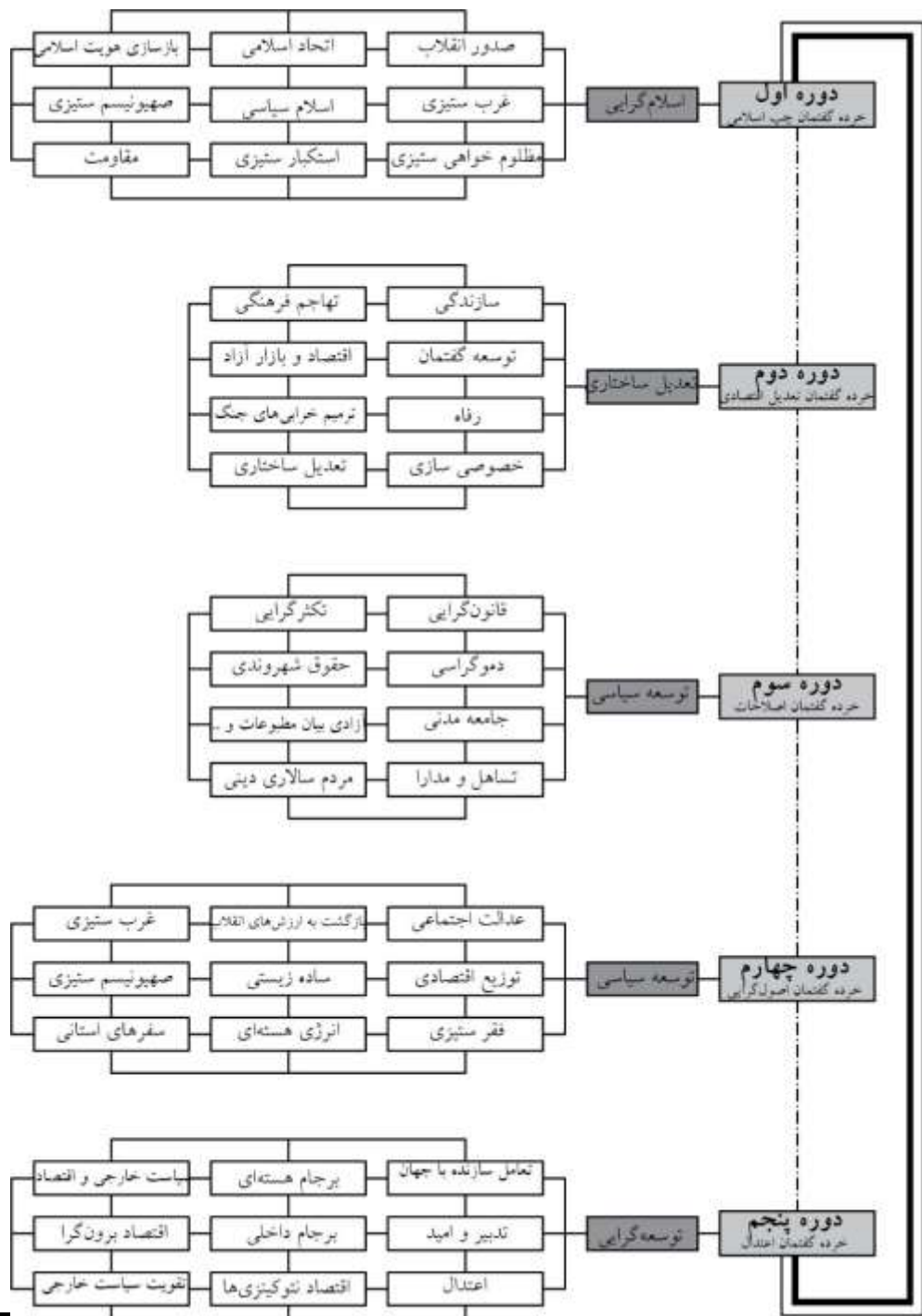
فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

تحلیل خرده گفتمان‌های پس از انقلاب

برنامه	اهداف برنامه	ختمش‌های مهم برنامه	مشکلات مسکن در برنامه
برنامه اول (1368 - 1372)	(1) تولید 2285 هزار واحد مسکونی (2) ایجاد 204 میلیون مترمربع زیربنای مسکونی (3) تغییر ترکیب شیوه‌های ساختار ایجاد و افزایش ساختمان‌های بادوام (4) تولید مسکن با زیربنای کمتر و کیفیت بهتر و مناسب با سرانه ملی ارتقای نسبت سرانه موجود مسکن در کشور	(1) تشویق بخش خصوصی - تعاونی و سازمان‌های مالی به تولید انبوه واحد مسکونی (2) اولویت قراردادن مناطق جنگ‌زده (3) اعطای تسهیلات ویژه برای سازندگان مسکن استیجاری (4) تدوین و اجرای ضوابط و استانداردهای لازم برای به حداقل رساندن هزینه احداث ساختمان ضمن توجه به حفظ سطح کیفی	(1) عدم حمایت کافی از تولیدکنندگان انبوه مسکن و سازندگان واحدهای مسکونی کوچک (2) فقدان سازمان‌دهی، ضوابط و مقررات لازم در جهت بهسازی و نوسازی و بافت مسکونی فرسوده (3) فقدان قوانین و ضوابط لازم در بخش تعاونی مسکن در شکل تعاونی‌های تولید و تعاونی‌های بهره‌برداري (4) پایین بودن تعداد واحدهای مسکونی در واحد و افزایش سهم زمین در قیمت تمام‌شده آن همراه با علانم استفاده از تکنولوژی مناسب در احداث آن‌ها
برنامه دوم (1374 - 1378)	هدف اصلی این برنامه اجرای سیاست پاک بوده است. (پس‌انداز؛ انبوسازی؛ کوچک‌سازی)	(1) اصلاح روند سرمایه‌گذاری در مسکن با تأکید بر تولید انبوه، کوچک‌سازی از طریق کاهش نرخ خطرپذیری سرمایه‌گذاری با استفاده از شرکت‌های بیمه و تشکیل شرکت‌های تضمینی سرمایه‌گذاری (2) حرکت بسوی کاهش قیمت تمام‌شده مسکن از طریق تشویق به کوچک‌سازی، انبوسازی کاهش دوره ساخت و ایجاد استاندارد ابعاد و احجام ساختمانی (3) اصلاح قوانین مالیاتی مرتبط با مسکن در جهت کوچک‌سازی، انبوسازی، ساخت مسکن استیجاری و حمایت و تقویت تعاونی‌های مسکن	(1) پایین بودن سهم تسهیلات بانکی در قیمت تمام‌شده واحدهای مسکونی و نیاز به افزایش آن در واحد استاندارد بین‌المللی (2) تداوم صرفه اقتصادی و تولید شخصی مسکن برای خانوارها به جای تأمین آن از بازار به دلیل ضعف صنعت ساختمان‌سازی
برنامه سوم (1379 - 1383)	(1) کاهش تراکم خنوار در واحد مسکونی از 16/1 به 12/1 در پایان برنامه سوم (2) کاهش متوسط سطح زیربنای واحد مسکونی (3) کاهش استهلاك واحدهای مسکونی (افزایش عمر بنا)	(1) پرداخت تدریجی تسهیلات بانکی بر ساخت مرحله‌ای مسکن گروه‌های کدبرآمد (2) ایجاد بازار ثانویه و امکان خریدوفروش اوراق مشارکت در بخش مسکن در بازار بورس (3) اصلاح مقررات مربوط به پرداخت پاره‌انه بخش مسکن در جهت ترویج الگوی مصرف مسکن (4) اصلاح قانون مسکن استیجاری در جهت کاهش تدریجی دخالت دولت و افزایش حضور بخش خصوصی و نهادهای محلی (5) حمایت از تولیدکنندگان واحدهای مسکونی کوچک با تأکید بر مجتمع‌سازی و انبوسازی	(1) عدم ترویج پیش‌ساختگی (2) فقدان برنامه تفصیلی در بخش مسکن و به تفکیک مناطق و زیر بخش‌های مسکن (3) نبود سیاست مؤثر در تأمین مسکن گروه‌های میان درآمد و کدبرآمد
برنامه چهارم (1384 - 1388)	تعادل میان بخش مسکن و اقتصاد ملی در جهت افزایش کیفیت زندگی، کاهش نابرابری‌ها، عدالت اجتماعی و توانمندسازی اقشار کدبرآمد و رویکرد توسعه پایدار	(1) تقویت تعاونی‌های مسکن، سازمان‌های خیریه و غیردولتی فعال در بخش مسکن (2) مدیریت یکپارچه و منسجم زمین برای تأمین مسکن و توسعه شهر و روستا در قالب طرح‌های توسعه عمرانی (3) تشکیل بازار ثانویه رهن، بر اساس ضوابط قانونی مصوب مجلس شورای اسلامی (4) افزایش سهم انبوسازی در امر ساخت، به میزان سه برابر عملکرد برنامه سوم (5) گسترش بازار سرمایه مسکن و اتخاذ تدابیر لازم برای تأمین سرمایه در بخش مسکن	-

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

فصل اول: کلیات تحقیق

فصل دوم: ادبیات تحقیق

فصل سوم: روش تحقیق

فصل چهارم: بحث و تحلیل

فصل پنجم: جمع بندی و نتیجه گیری

برنامه پنجم
(1393 - 1369)

- 1) حمایت از مقاومت‌سازی ساختمان‌ها، اصلاح الگوی مصرف، افزایش کیفیت ساخت‌وسازها با استفاده از فناوری‌های نوین
- 2) تأمین مسکن امن، سالم و در استطاعت مالی خانوارها با تأکید بر مسکن اقشار کجدرآمد
- 3) ارتقاء کمی و کیفی تولید و عرضه مسکن در مناطق شهری و روستایی
- 4) تنظیم بازار مسکن از طریق ساماندهی و گسترش ابزارهای مالی و پولی و ارتقاء نظام اطلاعاتی در بخش مسکن
- 5) اصلاح ساختار نظام، تعمیعی‌سازی و تصمیم‌گیری و ایجاد هماهنگی بین برنامه‌های مسکن با سایت‌های آمایشی و توسعه
- 6) کاهش نابرابری منطقه‌ای در برخورداری از مسکن مناسب
- 7) اختصاص حداقل 50 درصد از منابع اعتبارات و تسهیلات اعطایی برای بخش مسکن اعم از طرح‌های مسکن مهر، مسکن جوانان، مسکن حمایتی، مسکن اجتماعی و ... در محدوده بافت فرسوده شهری

برنامه ششم
(1399 - 1395)

- 1) آمایش سرزمین و تعادل منطقه‌ای، به‌رمندی همه اقشار به‌ویژه گروه‌های محروم از مسکن مناسب و مقرون‌به‌صرفه در دستور کار شورای برنامه‌ریزی مسکن و شهرسازی و عمران شهری و روستایی قرار گرفت
- 2) کاهش فاصله بین دهک‌های درآمدی و توانمندسازی اقشار آسیب‌پذیر جامعه با توجه ویژه به مسکن به‌عنوان دغدغه اصلی این گروه از اقشار جامعه
- 3) احیاء بهسازی، نوسازی، مقاوم‌سازی و ارتقاء دسترسی به خدمات و بهبود زیرساخت‌ها با رویکرد محله محور
- 4) تأمین منابع مالی و تسهیلات ارزان‌قیمت و زمین ویژه اقشار کجدرآمد
- 4) اجرای قانون برنامه استانداردسازی مصالح
- 5) حمایت از قانون بخش غیردولتی برای احیاء بافت‌های فرسوده نامناسب روستایی
- 6) اعمال سیاست‌های حمایتی، حقوقی، تشویقی و اعطای تسهیلات پارانهای نسبت به احیاء و بهسازی ده درصد از بافت‌های فرسوده شهری
- 7) برنامه‌ریزی جهت مدیریت و توزیع متناسب جمعیت و مهاجرت و ممانعت از توسعه حاشیه‌نشینی
- 8) توانمندسازی ساماندهی سکونتگاه‌های غیرمجاز و ایجاد شهرک‌های اقماری جهت اسکان مهاجران

- 1) حمایت از تولید و عرضه واحدهای مسکونی کوچک توسط بخش غیردولتی جهت اجاره به زوج‌های جوان گروه‌های کجدرآمد شامل زمین ارزان‌قیمت یا رایگان، تسهیلات بانکی، اعطای بناهای ناتمام دستگاه‌های اجرایی یا منابع حاصل از واگذاری این بناها و زمین‌ها، اعتبارات پارانهای، وجوه اداره شده، کمک بلاعوض و منابع صندوق توسعه ملی
- 2) اعطاء و اجرای حداقل 50 درصد از منابع، اعتبارات و تسهیلات بخش مسکن اعم از طرح مسکن مهر، مسکن جوانان و نیازمندان به اجاره ای طرح‌های مذکور در محدوده بافت‌های فرسوده شهری
- 3) بهسازی و نوسازی بافت فرسوده شهری
- 4) توزیع بهینه منابع پارانهای به‌منظور حمایت از گروه‌های هدف
- 5) توانمندسازی خانوارها در تأمین مسکن مناسب شهری و روستایی
- 6) استفاده بهینه از بازارهای پولی و مالی در جهت تنظیم و تعادل بخشی بازار مسکن
- 7) ارتقاء صنعت ساختمان
- 8) افزایش تولید مسکن
- 9) حمایت از اقشار کجدرآمد به‌ویژه زوج‌های جوان

- 1) عدم حمایت‌های قانونی و مالی (تسهیلات و اعتبارات) از سازندگان واحدهای مسکونی ارزان‌قیمت
- 2) نابرابری در برخورداری از امکانات و تسهیلات موجود برای دهک‌های پایین جامعه
- 3) کنار گذاشتن مسکن مهر و عدم جایگزینی برای تأمین مسکن اقشار کجدرآمد
- 4) غلبه مسکن حمایتی به جای مسکن اجتماعی
- 5) اقدامات پراکنده و مقطعی توسط نهادهای درگیر به شکل پرداخت تسهیلات و کمک‌هزینه
- 6) ناکارآمدی سیستم تأمین مالی
- 7) ضعف ارتباط سیاست‌های کلان اقتصادی و سیاست‌های بخش مسکن
- 8) عدم وجود سیستم ارتباطی بین سیاست‌ها و غلبه سیاست اولویت دادن به طرح‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت در بخش مسکن
- 9) رکود مسکن و عدم دستیابی به هدف کمی در تولید مسکن (تولید یک‌میلیون و شصت هزار)
- 10) عدم برقراری تعادل میان عرضه و تقاضا

- 1) ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن
- 2) مسکن اجتماعی ویژه گروه‌های هدف
- 3) مقوله مسکن به‌عنوان دغدغه اصلی اقشار محروم جامعه با توجه به ظرفیت‌های بخش‌های خصوصی و تعاونی در زمینه تأمین مسکن قابل استطاعت
- 3) احداث مسکن مناسب ویژه گروه‌های کجدرآمد با الزام دخالت دولت در تأمین مسکن (همانند طرح مسکن اجتماعی) جهت جلوگیری از بالا رفتن قیمت مسکن در نتیجه واگذاری آن تنها به بخش خصوصی و ایجاد محدودیت برای اقشار کجدرآمد جهت دستیابی به مسکن مناسب
- 4) مقاوم‌سازی ساختمان‌ها و اصلاح الگوی مصرف به‌ویژه مصرف انرژی در بخش ساختمان و مسکن
- 5) احصاء مناطق ویژه نیازمند بهسازی و نوسازی در بافت‌های فرسوده و دست‌بندی طرح‌های واقع در این مناطق
- 6) ارتقاء شرایط محیطی پایدار و فراگیر ساکنان مناطق حاشیه‌نشین و برخورداری آن‌ها از مزایای شهرنشینی و پیش‌نگری و پیش‌گیری از ایجاد سکونتگاه‌های غیرمجاز

- 1) عدم پیگیری مسکن اجتماعی ویژه گروه‌های هدف
- 2) عدم نتیجه‌گیری متناسب با اهداف برنامه جز در بهسازی و نوسازی بافت فرسوده شهری

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

مرور ادبیات و سوابق مربوطه

محقق	سال	نوع اثر	عنوان	شرح تحقیق
Laclau & Mouffe	1985	کتاب	Hegemony and Socialist Strategy	لاکلا و موفه در این کتاب به طرح روش‌شناسی خویش در تحلیل گفتمانی پدیده‌های اجتماعی پرداختند. این دو مفصل‌بندی را گونه‌ای از عمل به شمار آوردند گفتمان قصد دارد به تثبیت معنای آن بپردازد و البته هیچ‌گاه به‌صورت تمام و کمال در این کار موفق نبوده و نیست. چراکه معنایی که هر گفتمان به طرد آن می‌پردازد همواره معنای تثبیت شده را تهدید کرده و در واقع گفتمان‌های رقیب همواره بر سر تثبیت معنا و مفصل‌بندی نشانه‌ها با یکدیگر در حال تخاصم و ستیز هستند.
جورابچی	1388	پایان‌نامه	رویکردی محیطی به مسکن شهری جمعی	این پژوهش با طرح موضوع مسکن جمعی شهری در پی دستیابی به روایتی از قانون‌مندی‌ها و عوامل تأثیرگذار بر نحوه ساخت و چگونگی انتظام مسکن جمعی شهری با تراکم و ارتفاع متوسط است. بن‌مایه‌های این روایت برگرفته از چارچوب مفهومی‌ای است که از مطالعه ابعاد معماری مسکن جمعی حاصل شده است. چارچوبی که می‌کوشد تا با صورت‌بندی قرائت منسجمی از کلیدی‌ترین نظریه‌های مطرح درباره ابعاد مختلف این قبیل مسکن راه را برای تبیین مفهوم آن نماید.
قنبری و ظاهری	1389	نشریه علمی - پژوهشی	ارزیابی سیاست‌های کلان مسکن در برنامه‌های قبل و پس از انقلاب اسلامی ایران	در پژوهشی اذعان داشتند که هر یک از برنامه‌های قبل و پس از پیروزی انقلاب اسلامی نقاط قوت و ضعف خاص خود را دارا بوده و از آن جمله می‌توان به عدم وجود ابزارهای لازم اجرایی اشاره نمود که همین امر منجر به شکاف میان اهداف و عملکرد در هر دوره شده است. علاوه بر آن کلی بودن برنامه‌ها نیز باعث ناتوانی نظام برنامه‌ریزی مسکن در ارائه و اجرای بسیاری از پیشنهادها و سیاست‌های مسکن در طی دهه‌های گذشته شده است که نشانه فقدان نظام جامع مدیریت مسکن در عرصه‌های نظری، تجربی و اجرایی است.
Marie	2001	Journal	Housing for the Poor? Negotiated Housing Policy	این تحقیق به تغییر در سیاست‌های مسکن توسط دولت با تأکید بر مسکن اقشار کم‌درآمد جامعه و ملزم دانستن دولت در برآوردن نیاز مسکونی آنان پرداخته است.

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

فصل اول: کلیات تحقیق

فصل دوم: ادبیات تحقیق

فصل سوم: روش تحقیق

فصل چهارم: بحث و تحلیل

فصل پنجم: جمع بندی و نتیجه گیری

نویسنده با بررسی سیاست‌های مسکن در نیجریه به نقش این سیاست‌ها در دسترسی به زمین، زیرساخت‌های مسکن، مقررات ساخت مصالح ساختمانی و صنایع مرتبط با مسکن با تأکید بر افزایش نقش خصوصی‌سازی در ساخت مسکن پرداخته است.	Housing Policy in Nigeria	Journal	2001	Vincent I. Ogu & Joseph E. Oghuozobe
وی به تحلیل نظریه گفتمان لاکلا و موف با توجه به کتاب هرمونی و استراتژی سوسیالیستی پرداخت و آن را مجموعه‌ای از مفاهیم به هم مرتبط دانست که با ایجاد ساختاری نظام‌مند توانسته به تبیین عملکرد پدیده‌های اجتماعی - سیاسی و نیز ارتقای ظرفیت پیش‌بینی و تحول‌آفرینی در جامعه دست یابد.	نظریه تحلیل گفتمان لاکلا و موفه و نقد آن	نشریه علمی - پژوهشی	1390	مقدمی
محققان تحلیلی بر سیاست‌های تأمین مسکن دولت با تأکید بر برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی بعد از انقلاب داشته و به این نتایج دست یافتند: - برنامه اول: دستیابی به شاخص‌ها و تراکم خنوار در واحد مسکونی و سرانه زیربنا - برنامه دوم: توجه به بافت‌های فرسوده و افزایش تراکم و ... - برنامه سوم: توجه به گروه‌های کچدرآمد - برنامه چهارم: تدوین سیاست‌های مسکن در راستای ساماندهی بافت‌های فرسوده و تأمین مسکن اقشار کچدرآمد	تحلیلی بر سیاست‌های تأمین مسکن دولت با تأکید بر برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی	نشریه علمی - پژوهشی	1391	پورمحمدی و دیگران
این کتاب، در ارتباط با رویکردهای مختلف تحلیل گفتمان، دیدگاه‌ها و مفروضات کلیدی هر یک از این رویکردها با مخاطب سخن رانده و از میان ده‌ها رویکرد تحلیل گفتمان، تنها به سه رویکرد تحلیل گفتمان انتقادی، تحلیل گفتمان لاکلا و موفه و تحلیل گفتمان روان‌شناسی می‌پردازد و در چارچوبی بر ساختارگرایی اجتماعی پاسخی مناسب را جهت چپستی و چرایی تحلیل به روش تحلیل گفتمان و نتایج حاصل از آن، در اختیار خواننده می‌گذارد.	نظریه و روش در تحلیل گفتمان	کتاب	1393	بورگنسن و فیلیپس
نویسندگان به ارزیابی برنامه‌های توسعه بخش مسکن جمهوری اسلامی ایران پرداختند. آنان عدم وجود ابزارهای لازم اجرایی و کلی بودن برنامه‌ها را از جمله مشکلات برنامه‌های مسکن عنوان نمودند که باعث شکاف بین اهداف و عملکرد در هر دوره شده است. حاصل تحقیق آنان نشان داد که در قیل و بعد از انقلاب اسلامی توجه ویژه‌ای به بخش مسکن در همه برنامه‌ها به‌ویژه برنامه دوم توسعه بعد از انقلاب شده است.	ارزیابی برنامه‌های توسعه بخش مسکن جمهوری اسلامی ایران	مقاله	1393	زندی و باقری
وی به دنبال نقشه راه به‌کارگیری (IPD) در صنعت انبوسازی مسکن بوده است. در این پژوهش با به‌دست آوردن وضعیت موجود و وضعیت مطلوب، بر اساس اصول اساسی سیستم انجام جمعی (IPD)، الزامات و زیرساخت‌های موردنیاز برای پیاده‌سازی و به‌کارگیری این سیستم مشخص شده و گام‌های موردنیاز برای به‌کارگیری (IPD) در صنعت انبوسازی مسکن استخراج کرد؛ که شامل: آگاسازی و فرهنگ‌سازی، آمادسازی زیرساخت‌ها و الزامات، آموزش، پیاده‌سازی و اجرا است.	تدوین نقشه راه به‌کارگیری سیستم تجمعی انجام پروژه‌ها (IPD) در صنعت انبوسازی مسکن	پایان‌نامه	1393	تیمورپور
این پژوهش سیاست‌های کلان و خرد دولت یازدهم تحت رهبری حسن روحانی را موردبررسی قرار داد. نتایج حاصل نشان می‌دهد که در رویکرد دولت یازدهم ادامه روند سیاست‌های مسکن دولت نهم و دهم محمود احمدی‌نژاد، جایگاهی نداشته و حجم عظیمی از پروژه‌های نیمه‌کاره مسکن مهر و مسکن جوانان را گواه بر این مدعا دانست.	دولت یازدهم و سیاست‌های توسعه مسکن	نشریه علمی - پژوهشی	1393	بی‌نیاز

<p>این تحقیق با بررسی شکاف موجود در میان سیاست‌های برنامه‌ریزی مسکن در زیمبابوه به این نتیجه رسیده است که عدم تعریف جایگاه درست از سیاست‌های مسکن در سیاست‌های ملی باعث شکست هرگونه برنامه‌ریزی مسکن و عدم اجرای درست آن شده است و سیاست‌گذاری مسکن در این کشور را پیچیده‌تر نموده است.</p>	<p>The Policy Planning Divide: An Evaluation of Housing Production of Operation Murambatsvina in Zimbabwe</p>	<p>Journal</p>	<p>2013</p>	<p>Chipungu. A. A. Adebayo</p>
<p>در این تحقیق که به بررسی توصیفی سیاست‌های مسکن در ایران و سوئد پرداخته شده است، نویسنده سیاست مسکن در کشور سوئد را فارغ از گفتمان‌های حاکم بر جامعه سوئد و به شکل یک امر جامعه‌محور با ارزشی ثابت توصیف می‌کند. این دقیقاً در مقابل سیاست‌های مسکن در ایران است که تحت تأثیر گفتمان‌های مسلط در هر دوره سیاسی به چالش کشیده می‌شود. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که سیاست‌های مسکن در ایران بک مسئله فاقد ثبات ارزشی و منفعل است که محوریت خود را به شکل دائم از دست می‌دهد.</p>	<p>بررسی و مقایسه سیاست‌های مسکن در ایران و سوئد</p>	<p>مقاله</p>	<p>1395</p>	<p>اسماعیلی‌درکه و دیگران</p>
<p>در گفتمانی به بررسی نقش دولت در سیاست‌گذاری اجتماعی مسکن پس از شکل‌گیری انقلاب اسلامی تا پایان دولت دهم پرداختند و این مقاله را با توجه به دو بعد درون‌داد قانونی یا رویه اجرایی دولت‌ها بررسی نمودند. یافته‌ها در این مقاله حاکی از عدم شناسایی اصولی گروه‌های هدف بر اساس میزان درآمد و وضعیت اقتصادی خانوارها که در نتیجه آن تحت الگوهای متفاوت نابرابری اجتماعی و اقتصادی را در سیاست‌گذاری‌های مسکن به دنبال داشته است.</p>	<p>بررسی تحولات سیاست‌گذاری رفاهی مسکن در ایران (1392 - 1358)</p>	<p>نشریه علمی - پژوهشی</p>	<p>1398</p>	<p>هزارجریبی و امامی‌غفاری</p>

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

دیدگاه و اهداف دولت‌های پس از انقلاب پیرامون مسکن

دولت وقت	دیدگاه	هدف
میرحسین موسوی	عدالت‌خواهانه (شبه سوسیالیستی)	حرکت به‌سوی عدالت توزیعی و تأمین مسکن برای عموم
هاشمی رفسنجانی (پنجم و ششم)	سازندگی	توسعه دولت سالار، الگوی غالب تعدیل اقتصادی ساختاری شعار کوچک‌سازی دولت خصوصی‌سازی کاهش تصدی‌گری دولت در بخش مسکن و فرآیند به بازار سپاری مسکن
محمد خاتمی (هفتم و هشتم)	اصلاحات	توسعه جامعه سالار دنباله تعدیل اقتصادی ساختاری سپردن زمین به بازار با نظارت دولت
محمود احمدی‌نژاد (نهم و دهم)	عدالت‌خواهانه	حرکت به‌سوی پیشرفت و عدالت تأمین مسکن اقشار کم‌درآمد، حاشیه‌نشینان و اماکن غیررسمی بزرگ‌ترین پروژه مسکن‌سازی بعد از انقلاب (مسکن مهر)
حسن روحانی (دولت یازدهم و دوازدهم)	اعتدال	توجه به خطی بودن توسعه و توسعه‌یافتگی با استناد به مسکن اجتماعی (ادامه مسکن مهر، اعطای تسهیلات جهت بازسازی بافت فرسوده)

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

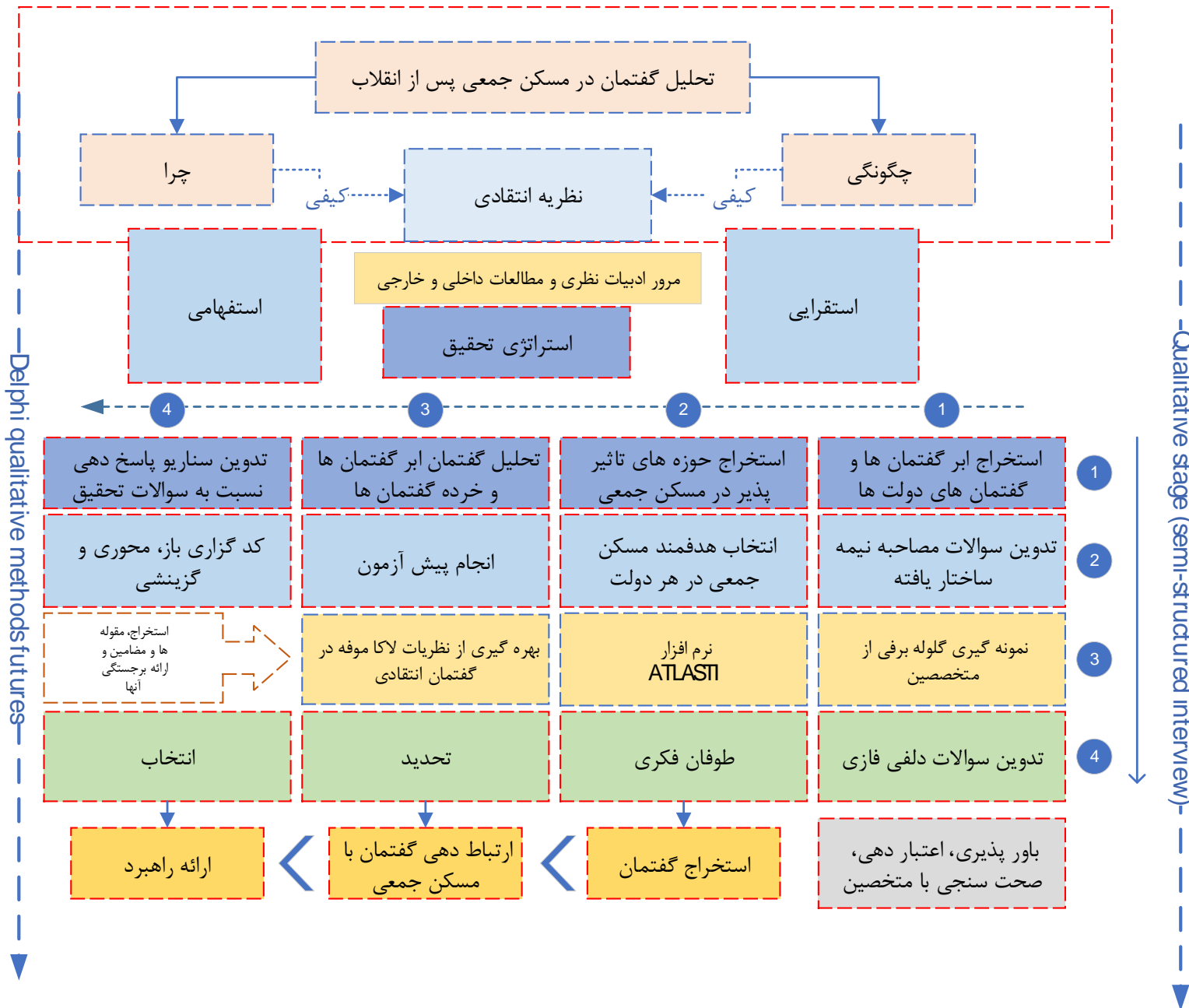
فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

دلفی آینده پژوهی گفتمان های سیاسی در مسکن جمعی

- تنها برای این فاز، با خبرگان به عنوان نظر دهندگان در خصوص گفتمان پرسش به عمل می آید
- از خبرگان خواسته می شود تا گفتمان های مربوط به زیر ساخت ها مسکن جمعی و اقدامات مهم صورت گرفته در هر دولت لیست می شود
- بناهای موفق و ناموفق از مسکن جمعی در هر دولت از آنها پرسیده می شود
- لیست جوابها بایکدیگر تلفیق و نظریات تکراری حذف می گردد
- برای تدقیق نتیجه نهایی مجدد به خبرگان ارسال می گردد

فاز طوفان فکری

فصل اول:
کلیات تحقیق

- در خصوص ایجاد رابطه هر گفتمان با مسکن جمعی و نحوه شکل گیری آن در ابعاد مختلف مسکن جمعی پرسیده می شود
- عوامل موثر در خلق ابر گفتمان های سیاسی و اجتماعی مرتبط با مسکن جمعی پرسیده میشود
- بناهای موفق و ناموفق از مسکن جمعی در هر دولت از آنها پرسیده می شود
- خبرگان به چهار گروه تقسیم می شوند و نتایج هر خبره به دیگری ارسال می شود و ازنهایی خواهند که بوسیله ارجح گذاری به آنها امتیاز دهند
- نتایج بالای میانگین نمره دهی نگه داشته می شود

فاز تحدید

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

- از آنها متخصصین برای ارائه راهبرد در زمینه مسکن جمعی منطبق بر سیاست ها ابر گفتمان ها و خرده گفتمان ها و حل مشکل مواردی را ذکر نمایند
- از آنها خواسته می شود که به رتبه دهی نظرات و راهکارها و راهبرد ها پرداخته شود
- نظریات متوسط به بالا برگزیده می شوند
- نتایج به هر گروه هیئت متخصص مجدد ارسال می گردد
- نتایج به صورت مرتبط با هر بعد کالبدی، فضایی و ۰۰۰ ارائه می گردد

فاز رتبه بندی

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

محدوده سنجش و نمونه گیری

مراحل انجام، معیار و ابزار بخش‌های مختلف پژوهش

فصل اول:
کلیات تحقیق

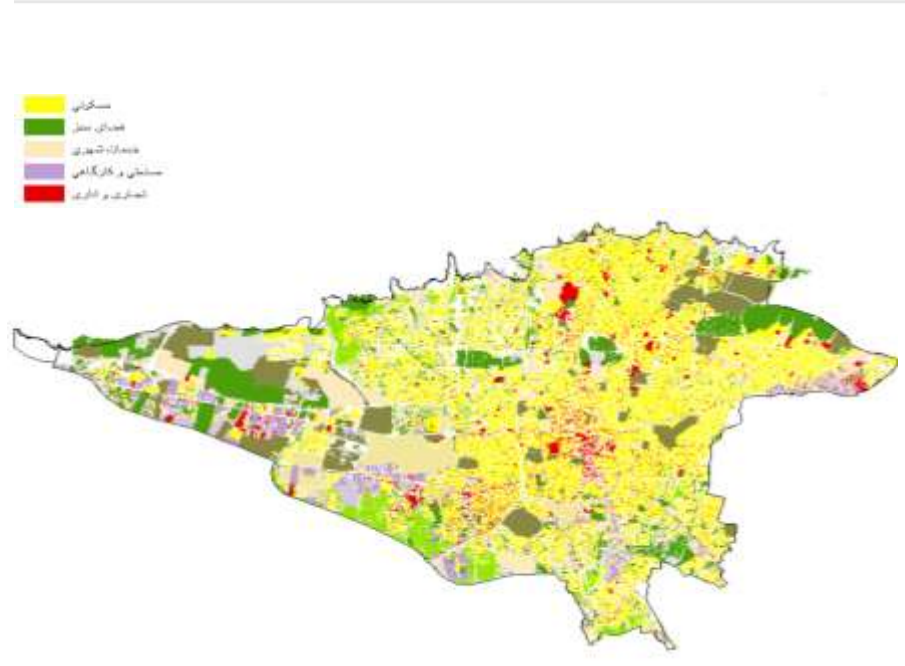
فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

تراکم مسکونی در مناطق

آمار مجموعه‌های مسکونی مورد مطالعه در هر منطقه به تفکیک تعداد بلوک و واحد

نام منطقه	تعداد مجموعه	مجموع بلوک	مجموع واحد
۱	۳	۱۷	۱۲۱۶
۲	۲۳	۳۵۳	۱۱۹۲۵
۳	۲	۶	۸۰۵
۴	۷	۵۹	۲۱۱۴
۵	۴	۷۱	۸۵۴۰
۶	۶	۲۲	۱۳۶۰
۱۴	۱	۲	۳۲۰
۲۱	۱	۱۶	۴۰۴
۲۲	۵	۹۱	۲۷۹۲
مجموع	۵۲	۶۳۷	۲۹۴۷۶

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

گونه‌شناسی فضای باز مجموعه‌های مسکونی در هر منطقه به تفکیک تعداد بلوک و واحد

ارتفاع	تعداد واحدها		
	216-504	< 216	+505
	پراکنده	نسیم دانش سامان منطقه 2 رسالت گل‌ها (سعادت‌آباد)	بهاران پیکان شهر
	< 6	گلناز	کوهستان آپادانا فرهنگ شهر 1
7-12	متمرکز	نسیم لاله	-
	پراکنده	صدف فردوس	سینا گل‌ها منطقه 4 ارغوان بهجت‌آباد
	نواری	نویسندگان	بعثت
+13	متمرکز	ستاره تیسفون آرین	دانشگاهیان بهینه‌سازان اشرفی ماهان
	پراکنده	شمران امید پاسارگاد	گلستان پارس ستارخان ونک پارس بیستون و پرسپولیس
	نواری	-	-
	متمرکز	مهستان	آتی‌ساز C مهستان حافظ آ.اس.پ

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

ویژگی‌های افراد مورد مصاحبه

افراد مورد مصاحبه	تعداد	فراوانی تجمعی	درصد تجمع
اساتید معماری	۱۶	۳۴.۸	۳۴.۸
اساتید معماری منظر	۹	۱۹.۵	۵۴.۳
اساتید طراحی شهری	۱۲	۲۶.۲	۸۰.۵
اساتید برنامه‌ریزی شهری	۹	۱۹.۵	۱۰۰
جمع	۴۶	۱۰۰	-

فصل اول:
کلیات تحقیق

جمع بندی فصل سوم.....

ترکیبی			رویکرد تحقیق	
راستی آزمایی، اکتشافی (ساخت نظریه)			هدف پژوهش	
انتقادی			پارادایم پژوهش	
استقرا، استفهام			استراتژی پژوهش	
بنیادی-کاربردی			نوع پژوهش	
توضیحات	شیوه تجزیه و تحلیل	شیوه جمع‌آوری اطلاعات	روش تحقیق	مراحل پژوهش
	تلخیص، دسته‌بندی و نتیجه‌گیری بر اساس استدلال منطقی، انطباق دهی	کتابخانه‌ای و پیمایشی و مصاحبه‌ای	اسنادی	استخراج ابرگفتان‌ها و خرده گفتان‌ها
گرفتن بازخورد از خبرگان تأکید به رویکرد لاکا و موفه	کدگذاری باز، محوری و گزینشی، مقوله‌یابی و مضمون یابی	مصاحبه نیمه ساختاریافته	گراند تئوری	ارتباط مقوله گفتان‌ها با مسکن جمعی
	توصیف ضخیم، کدگذاری، نظریه‌یابی نرم افزار ATLASTI	مصاحبه نیمه ساختاریافته، مشاهده مشارکتی	مورد پژوهی	مطالعه نمونه‌های موردی
استدلال منطقی	تلخیص داده‌ها و ادامه روند، طوفان فکری، تحدید، انتخاب	پرسشنامه دلفی	آینده‌پژوهی	ارائه راهبردها

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

**فصل اول:
کلیات تحقیق**

**فصل دوم:
ادبیات تحقیق**

**فصل سوم:
روش تحقیق**

**فصل چهارم:
بحث و تحلیل**

**فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری**

نام مسکن جمعی	دوره دولت	ضریب کندانال	تعداد سازندگی	تعداد عدالت محور	تعداد اصلاحات	تعداد اعتدال	برگزیده‌ها
نسیم داتش سامان منطقه 2 رسالت گل‌ها شهرک ولیعصر بهاران پیکان شهر گلنار کوهستان آپادانا فرهنگ شهر نیلوفر پردیسبان کوشک شهرک فردوس نسیم زهنابی لاله صدف فردوس سینا گل‌ها ارغوان بهجت‌آباد مسکن مهر هشتگرد	سازندگی	415/0	7	4	3	4	ناموفق‌ترین
	عدالت محور	528/0					موفق‌ترین
	سازندگی	625/0					شهرک ولیعصر
	عدالت محور	611/0					شهرک فردوس
	سازندگی	117/0					نیلوفر
	عدالت محور	483/0					زهنابی
	سازندگی	501/0					لاله
	سازندگی	517/0					صدف
	اعتدال	312/0					فردوس
	اعتدال	321/0					سینا
	سازندگی	374/0					گل‌ها
	عدالت محور	765/0					ارغوان
	اعتدال	625/0					بهجت‌آباد
	سازندگی	544/0					مسکن مهر هشتگرد
	اصلاحات	109/0					مسکن هشتگرد
	نسیم زهنابی لاله صدف فردوس سینا گل‌ها ارغوان بهجت‌آباد مسکن مهر هشتگرد اکباتان نویسنندگان بعثت ستاره تیسفون آرین دانشگاهیان مسکن پردیس اشرفی ماهانی	سازندگی- اصلاحات					577/0
اعتدال		834/0	موفق‌ترین				
اصلاحات		548/0	شهرک ولیعصر				
سازندگی		625/0	شهرک فردوس				
عدالت محور		601/0	نیلوفر				
سازندگی- اصلاحات		522/0	زهنابی				
اصلاحات		475/0	لاله				
اعتدال		415/0	صدف				
سازندگی		385/0	فردوس				
اعتدال		155/0	سینا				
اعتدال		329/0	گل‌ها				
اصلاحات		298/0	ارغوان				
اصلاحات	299/0	بهجت‌آباد					
سازندگی	322/0	مسکن مهر هشتگرد					
عدالت محور	388/0	اکباتان					
اعتدال	398/0	نویسنندگان					
اعتدال	496/0	بعثت					
عدالت محور	140/0	ستاره					
سازندگی	422/0	تیسفون					
سازندگی- اصلاحات- اعتدال	415/0	آرین					

مسکن‌های جمعی ساخت شده در دولت‌های مختلف

تا 6 طبقه

12-7 طبقه

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

**فصل اول:
کلیات تحقیق**

**فصل دوم:
ادبیات تحقیق**

**فصل سوم:
روش تحقیق**

**فصل چهارم:
بحث و تحلیل**

**فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری**

بالای 12 طبقه

شیرین	اصلاحات	582/0
امید	عدالت محور	352/0
پاسارگاد	عدالت محور	425/0
ابن سینا	اصلاحات	8720/0
گلستان	عدالت محور	455/0
پارس	عدالت محور	421/0
ستارخان	سازندگی	411/0
ونک پارس	سازندگی	325/0
بیستون	اصلاحات	369/0
سبحان	اصلاحات- عدالت محور	349/0
پارک پرنس	سازندگی	325/0
هرمزان	اصلاحات- عدالت محور	477/0
مهبستان	اصلاحات- عدالت محور	488/0
سروناز	سازندگی	842/0
امید	سازندگی	485/0
ایران زمین	عدالت محور - اعتدال	577/0
سروستان	اعتدال- عدالت محور	258/0
مهبستان	سازندگی	358/0
حافظ	اصلاحات- اعتدال	452

ابن سینا

سروناز

13

14

17

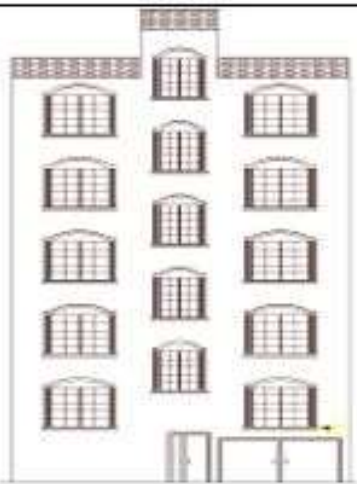
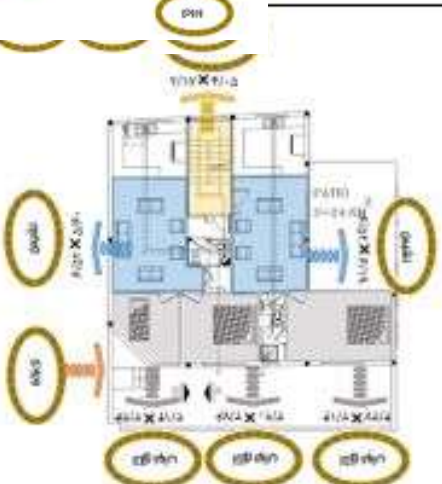
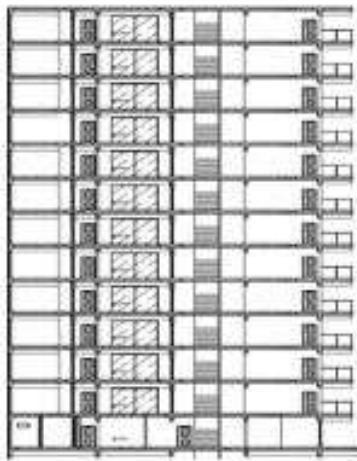
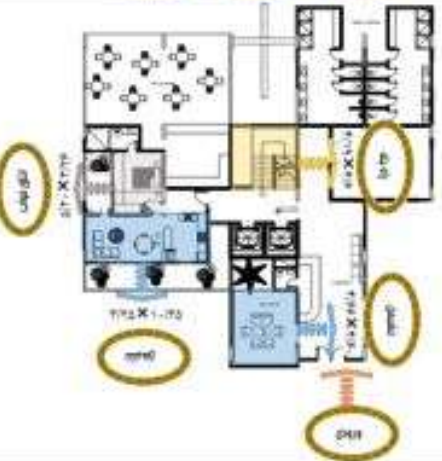
19

به طور کلی بیشترین ساخت مسکن جمعی در دوره سازندگی با تعداد ۱۹ و بعد از آن به ترتیب با تعداد ۱۷ برای عدالت محور، ۱۴ برای اصلاحات و ۱۳ برای اعتدال بوده است در مرحله بعد مشخص گردید ضریب کندال بست آمده برای مسکن های جمعی دوره اصلاحات بالاتر از همه بوده است و دولت سازندگی و اعتدال و عدالت محور به ترتیب در مراحل بعدی قرار می گیرند بیشتر ساخت وسازهای صورت گرفته شده برای مسکن های جمعی در دولت سازندگی تا ۶ طبقه است و در بالاتر از این تعداد طبقات ساخت وساز به یک میزان پراکنش داشته است که نشان دهنده تأکید به توسعه افقی در مسکن های جمعی و پیدایش شهرک های اقماری در شهرها است. در دوره عدالت محور بیشترین ساخت وسازها به مسکن های جمعی بالای ۱۲ طبقه است؛ که وجود ازدحام و عدم کارایی در مسکن مهرهای این دوره نشان همین امر است در دوره اصلاحات نیز به کارگیری ساختمان های بلندمرتبه و پراکنش نقطه ای آن در شهر دیده می شود در دوره اعتدال بیشترین ساخت مسکن های جمعی در ارتفاع بین ۷ تا ۱۲ طبقه است که توجه به هم زمانی توسعه افقی و عمودی است. مسکن های جمعی برگزیده برای موفق ترین نمونه های ساخته شده به این شرح است؛ دوره سازندگی سروناز با (۸۴۲/۰) و ابن سینا برای اصلاحات با میزان (۸۷۲/۰) و زهتابی برای اعتدال با میزان (۸۳۴/۰) و نیلوفر برای عدالت محور با میزان (۷۶۵/۰) است و ناموفق ترین شهرک ولیعصر برای سازندگی با مقدار (۱۱۷/۰) و شهرک فردوس برای اصلاحات با میزان (۱۰۹/۰) و مسکن مهر هشتگرد برای اعتدال با میزان (۱۵۵/۰) و مسکن پردیس برای عدالت محور با میزان (۱۴۰/۰) است که به شرح زیر معرفی می گردد؛

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

ویژگی‌های مجتمع مسکونی‌های مورد مطالعه

نام مجتمع مسکونی	سال ساخت	دوره دولت	متراژ واحدها	نما	مساحت
مجموعه مسکونی ولیعصر	۱۳۶۸	سازندگی	۱۰۰ متر مربع		
مسکن جمعی سروناز	۱۳۷۲	سازندگی	۷۴ تا ۱۴۰ متر مربع		

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

مجموعه
مسکونی
فردوس

۱۳۷۳

عدالت
معمور

۶۲ تا
۹۰
متر مربع

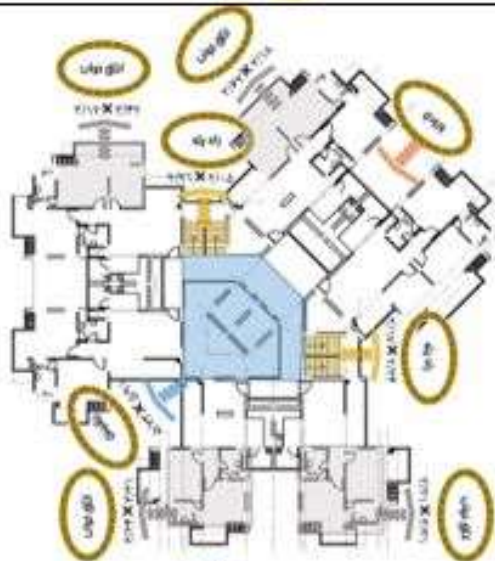
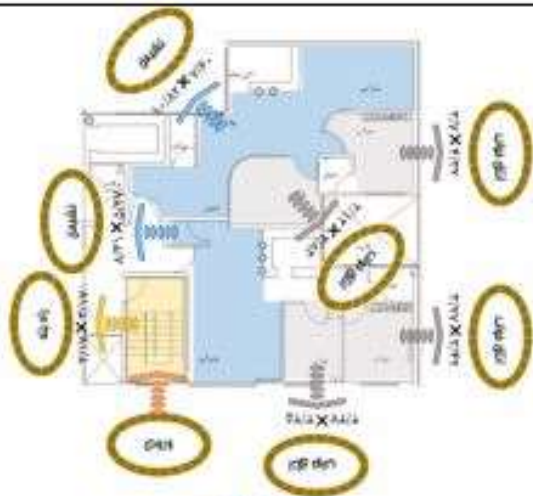
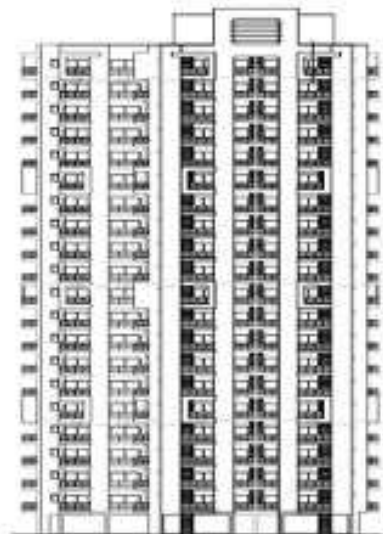

مجتمع
مسکونی
ابن سینا

۱۳۷۶

اصلاحات

۱۰۰ تا
۲۰۰
متر مربع

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

		عدالت معمور	۱۳۸۵	مجموعه مسکونی نیلوفر	
		زیر ۱۰۰ مصرف	عدالت معمور	۱۳۸۹	مسکن مهر پردیس

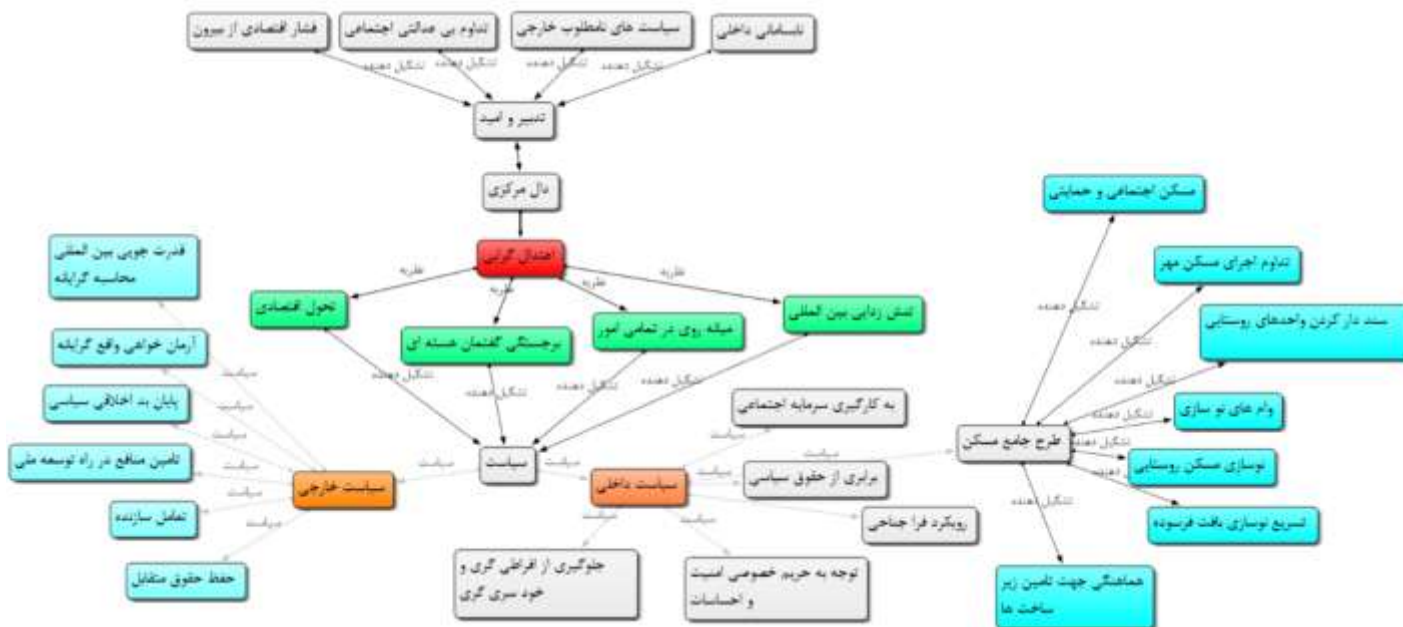

ابعاد گفتمان انقلاب اسلامی در دوره عدالت

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

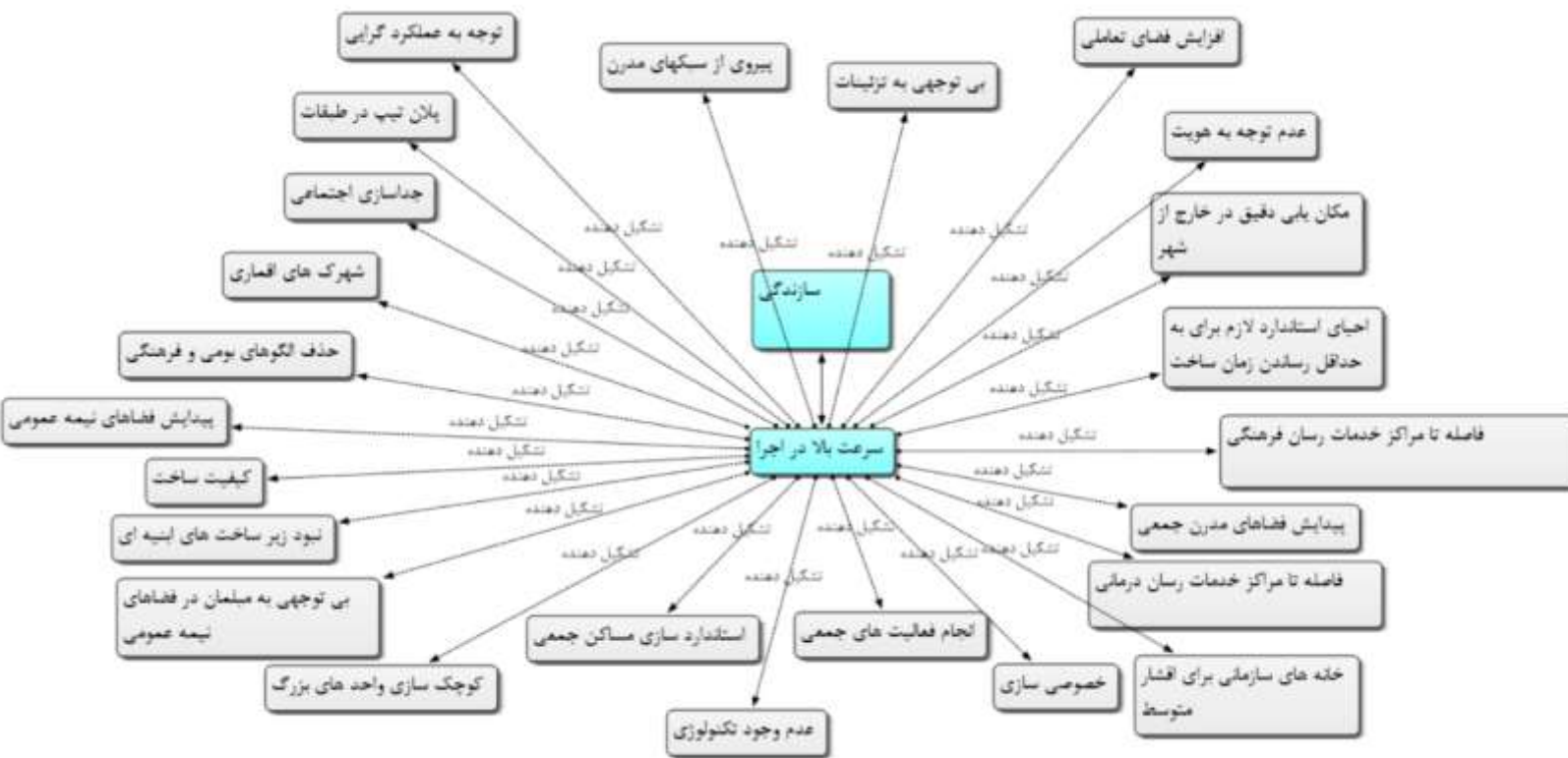
فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

در این مرحله از خبرگان در ارتباط با نقش گفتمانها در ارتباط با شکل دهی و برون داد در ابعاد مختلف معماری پرسش به عمل می آید و نتایج مطابق با تکنیک های موجود در فصل سوم مورد کد گذاری قرار می گیرد.

کد گذاری عوامل پدید آمده از دال مرکزی در حوزه مسکن دولت سازندگی

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

کد گذاری عوامل پدید آمده از دال مرکزی در حوزه مسکن دولت اصلاحات

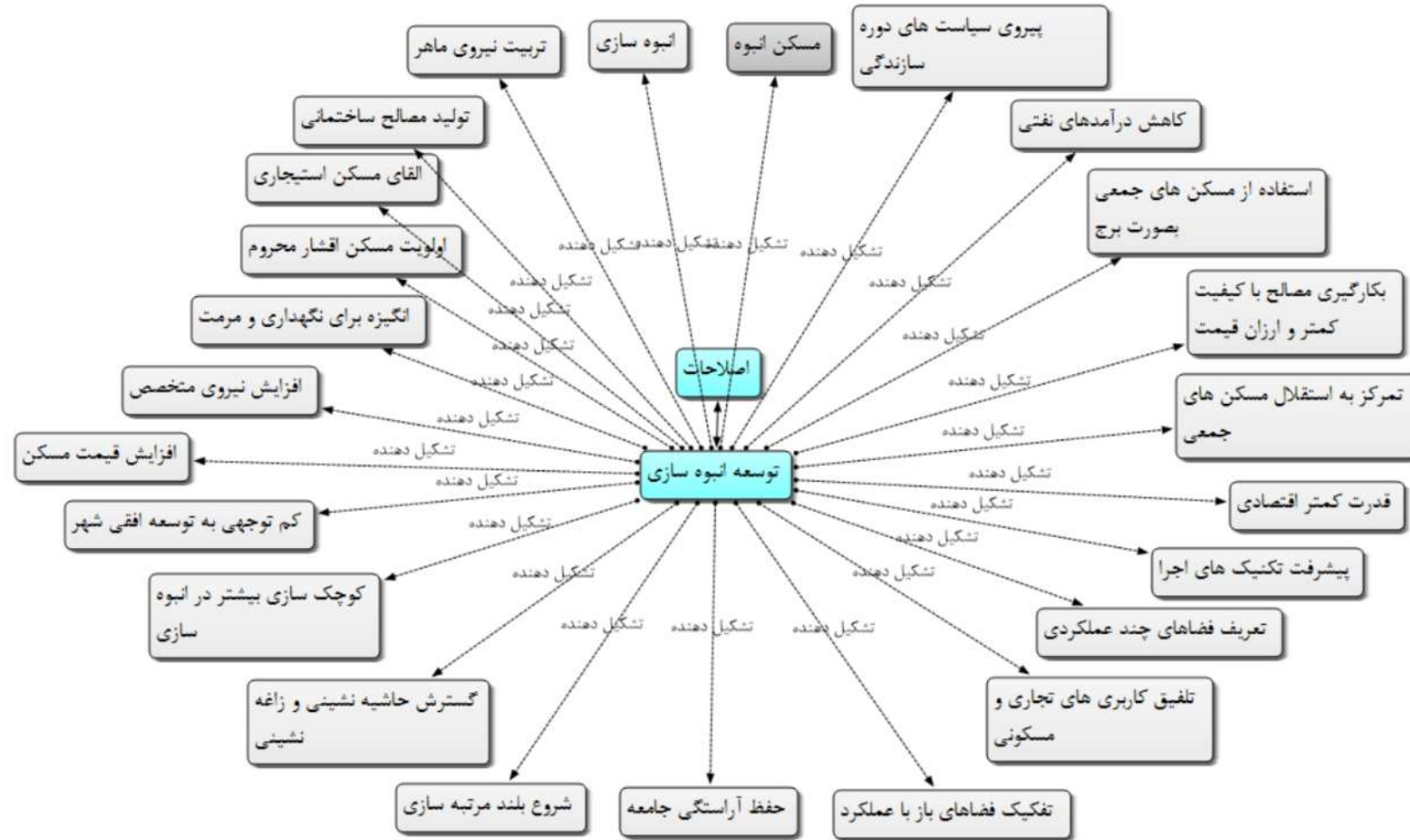
فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

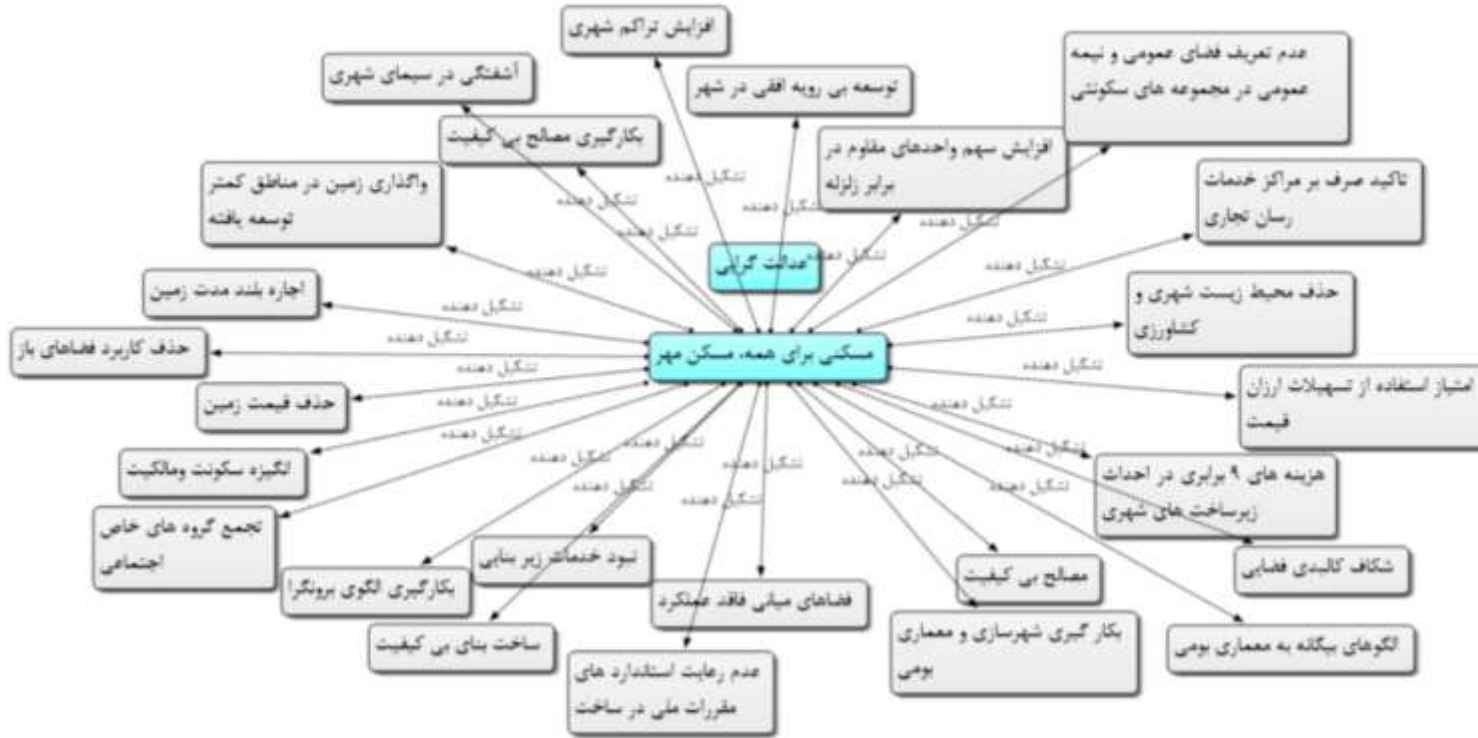
فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

کد گذاری عوامل پدید آمده از دال مرکزی در حوزه مسکن دولت عدالت گرایی

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

کد گزاری عوامل پدید آمده از دال مرکزی در حوزه مسکن دولت اعتدال

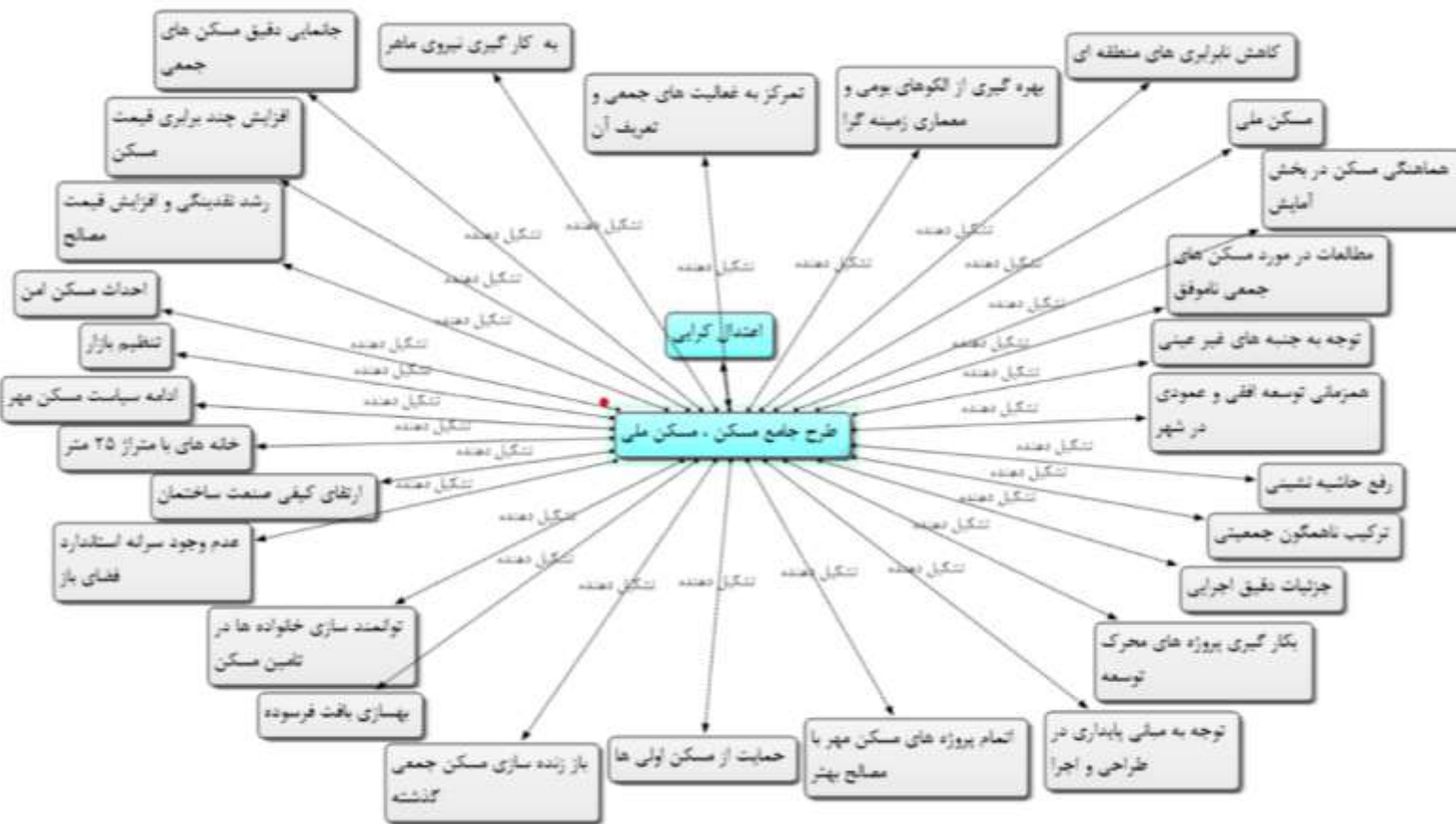
فصل اول: کلیات تحقیق

فصل دوم: ادبیات تحقیق

فصل سوم: روش تحقیق

فصل چهارم: بحث و تحلیل

فصل پنجم: جمع بندی و نتیجه گیری

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

فصل اول: کلیات تحقیق

فصل دوم: ادبیات تحقیق

فصل سوم: روش تحقیق

فصل چهارم: بحث و تحلیل

فصل پنجم: جمع بندی و نتیجه گیری

ابعاد

نمبره	جمع میانگین	میانگین بعد	اطلاعاتی بار هر راهبرد	تکنیک شانون	میانگین وزن دوره
استفاده از مصالح بادوام و مقاوم	۱۱۸	۳/۴	۴۲۸/۱	۰۴۲۸۰/۰	
تأمین دید به به عنوان عناصر هویت بخش شهری	۱۰۴	۱/۴	۳۲۶/۱	۰۴۳۱۱/۰	
طراحی المان های مفهومی شهری	۹۳	۶/۳	۴۴۲/۱	۰۴۲۱۶/۰	
باز نمودن عناصر خاطره ساز از طریق ایجاد تضاد با عناصر هموار به لحاظ کالبدی و عملکرد	۱۲۱	۴	۴۰۶/۱	۰۴۲۶۶/۰	
استفاده از عناصر بصری مانند آب و پوشش گیاهی به منظور تقویت کردیورهای بصری ایجاد شده به سمت عناصر خاطره ساز	۱۲۴	۴/۳	۴۲۳/۱	۰۴۱۱۷/۰	
به کارگیری مقررات جهت تفکیک مناسب زمین	۹۵	۳/۳	۳۱۹/۱	۰۴۰۱۸/۰	۰۴۲۸۸/۰
استفاده از نور در مسکن مختلف به منظور شاخص نمودن آن ها و عنصر هویت دهنده	۹۳	۸/۳	۱۱۷/۱	۰۴۱۸۲/۰	۹/۳
ایجاد عناصر هویت بخش به منظور افزایش خوانایی	۱۰۱	۹/۳	۱۲۳/۱	۰۴۳۵۵/۰	
استفاده از کمک های مالی دولت در جهت بهبود مسکن جمعی	۱۰۱	۳/۴	۱۲۳/۱	۰۴۳۲۸/۰	
ایجاد خط آسمان هماهنگ و یکپارچه	۸۵	۲/۴	۲۲۷/۱	۰۴۲۳۳/۰	
بازتولید ریتم های افقی و عمودی در بدنه های اصلی محله	۹۵	۶/۳	۲۳۵/۱	۰۴۲۹۳/۰	
به کارگیری الگوهای بومی در تزئینات و جدارهای ساختمانی	۱۰۶	۴	۱۷۵/۱	۰۴۳۱۱/۰	
استفاده از مصالح متناسب با اقلیم و با عمر مفید	۱۰۶	۳/۴	۲۱۸/۱	۰۴۲۸۲/۰	
استفاده از عناصر کالبدی القا کننده حس مکان، دل بستگی به مکان و...	۱۰۲	۴	۲۵۵/۱	۰۴۲۸۸/۰	
ایجاد پارک و فضای سبز	۸۵	۲/۴	۲۱۷/۱	۰۴۲۱۷/۰	
ایجاد کاربری های آموزشی مورد نیاز	۱۰۱	۸/۳	۱۱۸/۱	۰۴۲۲۷/۰	
ایجاد مسکن مورد نیاز متناسب با تعداد خانوار	۸۹	۴/۳	۲۱۵/۱	۰۴۰۱۶/۰	
ایجاد ارتباط میان فضاهای مکث و حرکت	۹۳	۸/۳	۳۶۹/۱	۰۴۳۸۱/۰	۰۴۲۴۲/۰
ایجاد گشودگی فضایی در محل کاربری های جاذب جمعیت	۱۰۲	۹/۴	۱۸۴/۱	۰۴۲۹۵/۰	۴
استفاده از اختلاف ارتفاع به منظور جلوگیری از تداخل سواره و پیاده	۱۰۶	۴	۰۱۸/۱	۰۴۱۹۲/۰	
اصلاح معابر در تقاطع ها	۱۰۷	۸/۴	۲۸۸/۱	۰۴۳۲۹/۰	
انتقال یا حذف کاربری های ناسازگار در هم جوار	۱۱۹	۷/۳	۳۰۵/۱	۰۴۲۸۲/۰	
ایجاد فضاهای جمعی جهت برقراری تعاملات اجتماعی	۸۳	۱/۳	۱۱۵/۱	۰۴۲۲۵/۰	
استفاده از مشارکت افراد در جهت ارتقا سطح بهداشت محیط	۱۱۲	۳/۴	۲۰۳/۱	۰۴۲۱۹/۰	۸/۳
به کارگیری عنصر نور در فضاهای خلوت به منظور القای حس امنیت	۱۰۷	۱/۴	۴۱۵/۱	۰۴۳۵۲/۰	
تعیین مرز قانونی مشخص به منظور کاهش ورود افراد به محل	۹۵	۶/۳	۳۵۱/۱	۰۴۱۲۶/۰	
ایجاد سرزندگی فضایی	۱۰۶	۴	۲۱۴/۱	۰۴۲۸۰/۰	
ایجاد شغل های متناسب با اقشار موجود در مسکن های جمعی برای تقویت حس قلمرو پایی	۸۹	۴/۳	۵۱۷/۱	۰۴۲۶۱/۰	
سرمایه گذاری بخش خصوصی در جهت جذب نیرو فعال جوان به کار	۸۷	۳/۳	۴۰۶/۱	۰۴۱۴۲/۰	۵/۳
پالا بردن توان اقتصادی خانوار	۹۹	۸/۳	۲۶۵/۱	۰۴۲۶۳/۰	

کالبدی

عملکردی

اجتماعی

اقتصادی

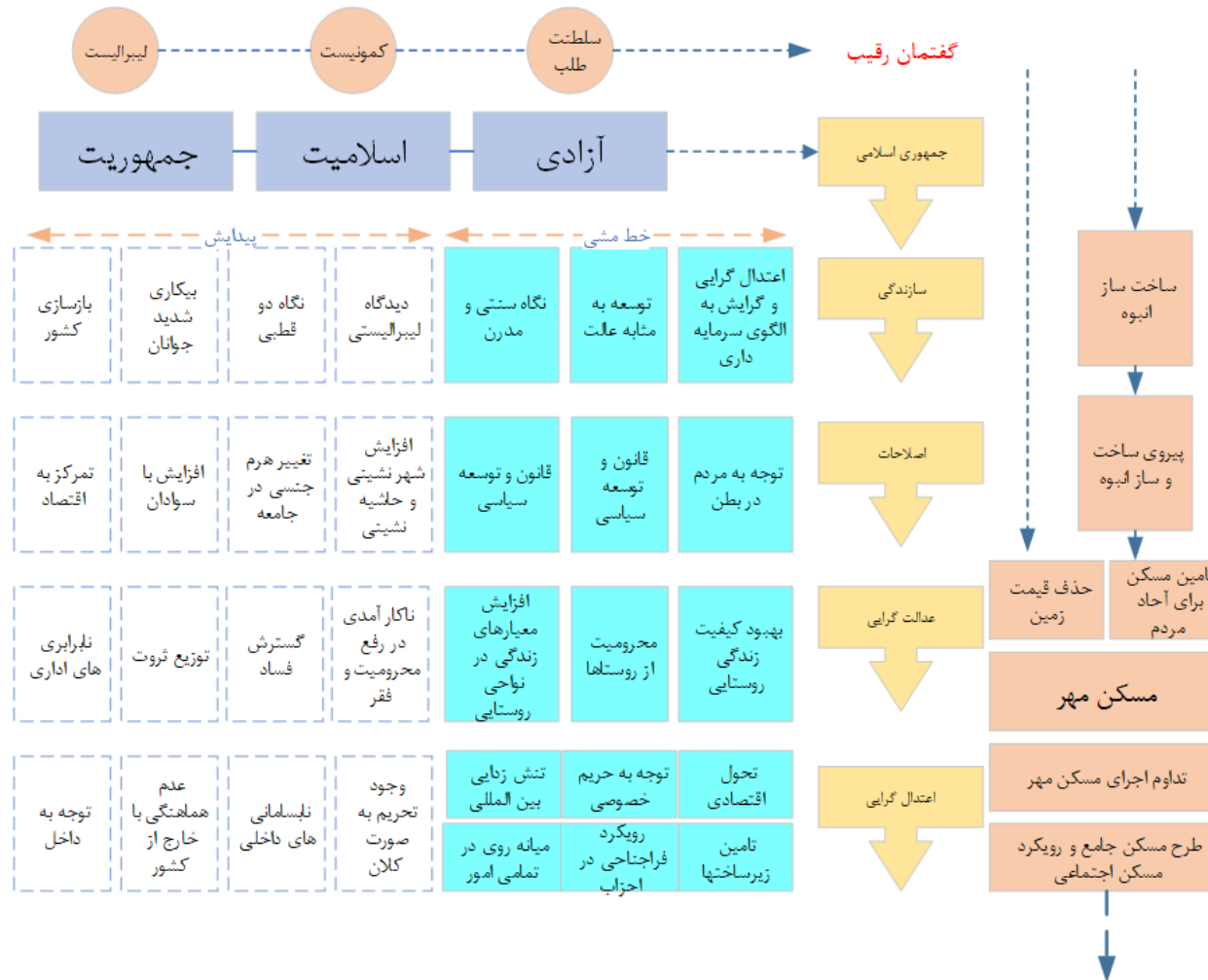
نتایج دلفی آینده پژوهی برای ارائه راهبردهای بهبود مسکن جمعی و اولویت بندی آن ها

بررسی سؤال و فرضیه اول

سوال: چه رابطه‌ای میان تحولات دولت‌های برنامه محور نظام جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۸-۱۳۹۲) و معماری ایران در ساخت معماری مسکن جمعی برقرار است؟
فرضیه: به نظر می‌رسد سیاست‌گذاری در خصوص حوزه معماری مسکن جمعی، در راستای هژمونی شدن هر یک از خرده گفتمان‌های سیاسی حاکم بر مسند اجرایی نظام جمهوری اسلامی (۱۳۶۸-۱۴۰۰) بوده است.

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

**فصل اول:
کلیات تحقیق**

**فصل دوم:
ادبیات تحقیق**

**فصل سوم:
روش تحقیق**

**فصل چهارم:
بحث و تحلیل**

**فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری**

دولت اصلاحات در پی توجه به خرده گفتمان‌های خود باعث پیدایش معضلاتی مانند نابرابری‌های اداری، گسترش فساد، توزیع ثروت و ناکارآمدی در رفع محرومیت و فقر باعث پیدایش و گرایش مردم به دال مرکزی عدالت گرایی بود که توجه خود را به کاهش فقر و محرومیت معطوف کرده بود و این سه اصل را محور اصلی خود قرار داده که شامل افزایش معیارهای زندگی در نواحی روستایی، محرومیت‌زدایی از روستاها و بهبود کیفیت زندگی روستایی در جهت بازگرداندن جمعیت مهاجرت کرده به شهر بود. سیاست‌گذاری در بخش داخلی مربوط به عدالت در تمامی جنبه‌های کشور شد که نتیجه‌ای مانند سهمیه‌بندی بنزین، پرداخت یارانه و مسکن مهر را در پی داشت؛ که سعی داشت مساوات را در تمامی امور برقرار نماید. برای حمایت از این امور تسهیلاتی در نظر گرفته شد که حذف قیمت زمین، تأمین مسکن برای آحاد مردم را در پی داشت و دستور ساخت ۵/۱ میلیون واحد مسکونی را در پی داشت. توجه به داخل و عدم هماهنگی با خارج از کشور و همچنین نابسامانی‌های داخلی و وجود تحریم‌ها به صورت کلان باعث شد که نیاز به اعتدال در تمامی امور بیشتر احساس شود همچنین به علت شرایط اقتصادی حاکم نیاز بود که تدبیری در نظر گرفته شود که در جوانان امید به وجود آورد و برای پیشبرد اهداف خود محورهایی مانند تنش‌زدایی بین‌المللی و میانه‌روی در امور، برجستگی گفتمان هسته‌ای را محور کار خود قرار دهد و سیاست‌های خود را بر این امور بنا نهد. در حوزه سیاست‌گذاری داخلی سرمایه‌های اجتماعی، برابری حقوق سیاسی، توجه به حریم خصوصی و رویکرد فرا جناحی در احزاب و دولت و همچنین توجه به طرح مسکن جامع پدید آمد که رویکرد مسکن اجتماعی و حمایتی، تداوم اجرای مسن مهر، سنددار کردن واحدهای روستایی و هماهنگی بیشتر جهت تأمین زیرساخت‌ها برای توسعه افقی پدید آمد که مسکن جمعی را تحت تأثیر خود قرار داد.

بررسی سؤال و فرضیه دوم

سوال: تحولات گفتمان‌های سیاسی دولت‌های برنامه محور نظام جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۸-۱۳۹۲)، چه بازتابی در تحولات معماری مسکن جمعی در پی داشته است؟
به نظر می‌رسد که خرده گفتمان‌های نظام جمهوری اسلامی (۱۳۶۸-۱۴۰۰)، در راستای فرضیه: برجسته‌سازی خود و به حاشیه رانی گفتمان رقیب، بخش‌هایی از واقعیت معماری مسکن جمعی را برجسته ساخته و بخش‌های دیگر را به حاشیه رانده است.

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و نتیجه گیری

انبوه‌سازی توسعه یافت اما با توجه به شرایط اقتصادی قدرت خرید مردم کمتر و به بخش استیجاری توجه گردید. پیشرفت‌های شگرفی در زمینه‌های تکنیک‌های اجرا صورت پذیرفته بود؛ و با توجه به برنامه‌ریزی شکل گرفته فضاهای با قابلیت تفکیک عملکردی پیدا نمود. شاید بتوان گفتمان اصلاحات تکمیل کننده دوره قبل دانست و به‌نوعی آن دو را به‌صورت یکپارچه دید؛ اما شرح حال جامعه تغییر کرده است.

در دوره بعد که شعار توزیع ثروت به‌صورت فراگیر مطرح شد و همچنین به دلیل شرایط بد اقتصادی تأکید بر مسکن اقشار کم‌درآمد و مسکن مهر قرار گرفت توسعه شهر به‌صورت افقی در دستور کار قرار گرفت در دوره‌های قبل به علت پیروی از معماری مدرن فاقد هویت بومی بودند و از آن پیروی می‌کردند مسکن مهر پدید آمد که بتواند به‌تمامی سؤالات پاسخ دهد.

مناطق کمتر توسعه‌یافته به علت تملک راحت‌تر و با قیمت پایین‌تر هدف قرار گرفت و ساخت‌وساز شروع شد به علت توجه به هزینه‌ها مصالح به کار گرفته شده دارای کیفیت پایینی بوده که باعث فرسودگی زودرس و عدم پیوستگی با سازه بنا بود همچنین فضاهای بیرونی پدید آمده، فاقد عملکرد و با تعریف خاص برای حمایت از نوعی فعالیت بودند، این مجموعه به علت کاهش هزینه‌های ساخت از مترای بناها کم کرد و خیلی از فعالیت‌ها را به دال بناها محدود و به عهده فضاهای بیرونی گذاشت شد اما تعریفی برای آن صورت نگرفته است.

در دولت احمدی‌نژاد نوع نگاه به سیاست‌گذاری‌ها را می‌توان دچار یک افراط و تفریط دانست که باعث شد گفتمان کشور نوع نگاهش به داخل تغییر نماید و میانه‌روی و اعتدال گفتمان اصلی کشور شود. تحریم‌ها بیشتر و اقتصاد افت بیشتری پیدا کرد. مسکن‌ها کوچک‌تر و دارای اندازه‌های ۲۵ الی ۳۰ متری شد برای اصلاح و باز زنده سازی مجتمع‌های مسکونی گذشته که موفق نبود و نتوانسته بودند به هدف معین خود برسند. مطالعات گوناگونی صورت گرفت و سعی شد تمامی این مطالعات در فضاهای باز نیمه‌باز و بسته صورت پذیرد.

ساخت بناهای با کیفیت‌تر در دستور کار قرار گرفت و طراحی‌هایی مبتنی بر مطالعات بیشتر شد و سعی به بازگرداندن حاشیه‌نشین‌ها از حاشیه به داخل شهر گردید. در خیلی از مسکن‌های جمعی که در قبل ساخته شده بودند و در قسمت‌هایی فاقد عملکرد وی متروک مانده بود احیا گردید و فضاهای چند عملکردی شهری به‌عنوان مراکز محلات در نقاط گوناگون مانند فرهنگسرا پدید آمد.

فصل اول: کلیات تحقیق

فصل دوم: ادبیات تحقیق

فصل سوم: روش تحقیق

فصل چهارم: بحث و تحلیل

فصل پنجم: جمع بندی و نتیجه گیری

بررسی سؤال و فرضیه سوم

سوال: با مقایسه و سنجش سیاست‌گذاری‌های حوزه مسکن در طی تحولات گفتمان‌های سیاسی دولت‌های برنامه محور نظام جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۸-۱۳۹۲) چه راهکارهایی درزمینه طراحی معماری مسکن جمعی می‌توان ارائه کرد؟

فرضیه: به نظر می‌رسد که مقایسه سیاست‌گذاری‌ها در حوزه معماری مسکن جمعی در طی چرخش گفتمان‌های نظام جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۸-۱۳۹۲)، این امکان را در جهت ارائه راهکارهایی جدید در طراحی سازمان فضایی مسکن جمعی را فراهم می‌کند.

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

حوزه کالبدی

- استفاده از مصالح بادوام و مقاوم
- تأمین دید به‌عنوان عناصر هویت‌بخش شهری
- طراحی المان‌های مفهومی شهری
- بارز نمودن عناصر خاطره ساز از طریق ایجاد تضاد با عناصر هموار به لحاظ کالبدی و عملکرد
- استفاده از عناصر بصری مانند آب و پوشش گیاهی به‌منظور تقویت کربدورهای بصری ایجاد شده به سمت عناصر خاطره ساز
- به‌کارگیری مقررات جهت تفکیک مناسب زمین
- استفاده از نور در مسکن مختلف به‌منظور شاخص نمودن آن‌ها و عنصر هویت‌دهنده
- ایجاد عناصر هویت‌بخش به‌منظور افزایش خوانایی
- استفاده از کمک‌های مالی دولت در جهت بهبود مسکن جمعی
- ایجاد خط آسمان هماهنگ و یکپارچه
- بازتولید ریتم‌های افقی و عمودی در بدنه‌های اصلی محله
- به‌کارگیری الگوهای بومی در تزئینات و جدارهای ساختمانی
- استفاده از مصالح متناسب با اقلیم و با عمر مفید
- استفاده از عناصر کالبدی القاکننده حس مکان، دل‌بستگی به مکان و...
- کاشت پوشش گیاهی متناسب با اقلیم جهت انفکاک عملکردی
- به‌کارگیری مبلمان مناسب جهت افزایش توانمندی فضا
- بهبود سیستم حمل‌ونقل درونی و بیرونی در مسکن جمعی
- ساماندهی و احداث ورودی دروازه‌های اصلی و فرعی جاذب
- بهسازی و دفع موانع در مناطق حاصل خیز

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

حوزه عملکردی

- ایحاد پارک و فضای سبز
  - ایحاد کاربری‌های آموزشی موردنیاز
  - ایحاد مسکن موردنیاز متناسب با تعداد خانوار
  - ایحاد ارتباط میان فضاهای مکث و حرکت
  - ایحاد گشودگی فضایی در محل کاربری‌های حاذب جمعیت
  - استفاده از اختلاف ارتفاع به منظور جلوگیری از تداخل سواره و پیاده
  - اصلاح معابر در تقاطع‌ها
  - انتقال یا حذف کاربری‌های ناسازگار در هم‌جواری
  - تلفیق کاربری‌ها از حیث جنس، نوع و سن برای ارتقای میزان کارایی فضا
  - احیای بافت فرسوده و توجه به کارایی محیطی و فضایی
  - استفاده از پروژه‌های محرک توسعه برای ارتقای سطح عملکردی و کارایی در فضا
  - احیای فضاهای باز و نیمه‌باز در فضاهای بینابینی
  - استفاده از واحدهای بزرگ‌تر با پراکنش متفاوت برای جذب طبقات بالاتر اجتماعی
  - حذف سکونتگاه‌های مستقر در شی بهای بالا
  - تأمین فضاهای سبز و پارک با استفاده از شیب و موقعیت طبیعی
  - برنامه‌ریزی برای حل معضل دفع آب‌های سطحی و پوشش کانال‌ها
  - برنامه‌ریزی برای حل معضل سیستم دفع و شبکه فاضلاب
  - شناسایی فضاهای مرده و غیرمفید درون محله‌ای و تبدیل آن‌ها به فضاهای سبز
  - رفع موانع ساخت‌وساز قانونی از طریق تهیه طرح‌های تفصیلی موضعی
- شناسایی ساخت‌وسازهای آلونکی مجتمع و قرار دادن آن‌ها در اولویت ساخت

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

حوزه اجتماعی

حوزه اقتصادی

- ایجاد فضاهای جمعی جهت برقراری تعاملات اجتماعی
- استفاده از مشارکت افراد در جهت ارتقا سطح بهداشت محیط
- به کارگیری عنصر نور در فضاهای خلوت به منظور القای حس امنیت
- تعیین مرز قانونی مشخص به منظور کاهش ورود افراد به محل
- ایجاد سرزندگی فضایی
- احداث فضاهای تعاملی برای برخورد بیشتر آن‌ها با یکدیگر
- استفاده از عملکردهای خاص برای جذب افراد خارج از مسکن‌های جمعی به داخل و افزایش دینامیک فضایی
- به کارگیری میلمان‌های برای تمام گروه‌های سنی و در محاورت یکدیگر
- افزایش توانمندی محیط در جهت گذران وقت بالاتر و حضور بیشتر در محیط
- تقویت ساختار شبکه ارتباطی و تعریض‌های محدود
- اصلاح بدنه‌ها و نماها با اولویت دادن به مراکز محله‌ای
- تشکیل اجتماعات محلی و سازمان‌های غیردولتی
- ایجاد شوراهای محلی و جلب مشارکت مردم در حل مشکلات محله
- سیاست‌گذاری در جهت تشویق جوانان به آموزش و تحصیلات دانشگاهی

- ایجاد شغل‌های متناسب با اقشار موحود در مسکن‌های جمعی برای تقویت حس قلمرو بانی
- سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در جهت جذب نیرو فعال جوان به کار
- بالا بردن توان اقتصادی خانوار
- پراکنش فراوان شغلی در فضاهای بیرونی و هم‌جواری
- افزایش فرصت‌های شغلی برای رده‌های سنی مختلف و ایجاد فضای امن شغلی
- برنامه‌ریزی برای جلب سرمایه‌گذاری در این مناطق جهت اشتغال‌زایی
- ادغام حاشیه در ساختار اقتصادی شهر به عنوان یک برنامه درازمدت
- ایجاد صندوق‌های وام و اعطای وام‌هایی با بهره پایین.

پیشنهاد‌های برنامه‌ریزان و مدیریتی

- طراحی فضاهای فرهنگی در محله با دارا بودن حداکثر تنوع، هم‌نوایی، زیبایی و تداوم بصری چشم‌اندازها.
- افزایش طراحی فضاهای امن برای گروه‌های مختلف سنی و جنسی و فعالیت‌های فردی و اجتماعی.
- به‌کارگیری نقوش هندسی متناسب با فرهنگ ایرانی-اسلامی و همچنین کاربردی بودن آن.
- به‌کارگیری عناصری مانند آب و یا حوض‌ها برای تلطیف محیط و ایجاد انعکاس بصری.
- استفاده از عناصر معماری برای حریم بندی فضاهای نیمه‌باز و باز محله و ایجاد حس امنیت بیشتر.
- افزایش یکپارچگی در تزئینات و ساختار طراحی پروژه‌های محرک توسعه برای افزایش حداکثری مؤلفه‌ها
- به‌کارگیری نمادهای بومی طراحی محیطی با تأکید بر مفهوم فضا
- طراحی صریح فضا و حذف ابهام برای کاربران فضایی در جهت شناخت نوع فضا و کاربرد عملکردی آن.
- اولویت دادن به حرکت پیاده در مراکز خدماتی جهت تأمین حرکت آزاد عابران پیاده.
- تأمین دسترسی مناسب به حمل‌ونقل عمومی.
- کاشت درختان و درختچه‌ها جهت از بین رفتن اشراق از فضاهای به واحدهای مسکونی و متناسب با اقلی و توجه به پیوند بصری و ساختاری با جداره‌ها و بافت محله.
- طراحی و تأمین فضای کافی برای بازی گروه‌های مختلف سنی در پارک‌های محله‌ای.
- توجه به مقیاس انسانی در فضاهای شهری، به‌گونه‌ای که این فضاها بیش‌ازحد بزرگ و نامتناهی نباشند.
- توجه به تناسب ابعاد و ارتقاء اجزا فضا در بناهای مجاور و نمادهای بیرونی در خیابان‌های شهری
- هماهنگی بین فرم و عملکرد فضاهای شهری.
- ایجاد فضاهای چند عملکردی و حمایت از کاربری مختلط برای ایجادهای مکان‌های ماندگار.
- التزام در ایجاد فضای سبز و باز در بالاترین کیفیت ممکن توسط سازمان‌ها و مدیریت‌های مربوط.
- تشویق ساکنان، در تمام سنین، در داشتن نقش فعال در تصمیم‌گیری‌ها در مورد اینکه فضای باز مجموعه مسکونی‌شان چه شکلی داشته باشد. چگونه مورد استفاده قرار گیرد و چگونه مراقبت شود.
- داشتن رویکرد راهبردی و هماهنگ با برنامه‌های شهری در برنامه‌ریزی و گسترش فضای سبز.
- جذب و حفظ منابع حمایتی مختلف با ایجاد مشارکت حداکثری.
- ایجاد فضاهای سبزتر، بهبود مسیر خیابان‌ها و تأمین امکانات جدید با در نظر گرفتن کیفیت طراحی.
- تشویق ساکنین و مدیران شهری برای استفاده از فرصت‌ها و امکانات آموزشی در فضای باز.
- بهبود شخصیت و طراحی فضاها برای تغییر در رفتار ساکنان و افزایش امنیت شخصی.
- تشویق ساکنین به فعال‌تر بودن و حضور بیشتر در فضاهای باز با تأمین فضاهای باز جذاب و خوب نگهداری شده.
- فراهم نمودن حفاظت حداکثری برای ساکنین و جداره‌ها در برابر تغییرات و تأثیرات آب و هوایی.
- ایجاد تناسب و هماهنگی با عوارض زمین.
- وسعت و اندازه‌های کافی فضاهای باز، به نسبت جمعیت ساکن.
- فاصله قابل قبول فضاهای بازی از خانه‌ها، جهت دسترسی آسان کودکان و کودک معلول همراه با صندلی چرخ‌دار.
- فضاهای سایه‌دار جهت انجام فعالیت‌های آرام و استراحت. سایر فضاها جهت نصب نیمکت برای والدین، معابر مناسب جهت عبور عابران، کالسکه، سه‌چرخه و ...

فصل اول: کلیات تحقیق

فصل دوم: ادبیات تحقیق

فصل سوم: روش تحقیق

فصل چهارم: بحث و تحلیل

فصل پنجم: جمع بندی و نتیجه گیری

پیشنهادهای پژوهشی

- این پژوهش به‌عنوان نمونه تحلیل‌های تفسیری و توصیفی مورد استفاده قرار گرفت که می‌تواند در سایر شهرهای کشور نیز سنجش شود.
- اگرچه در شناسایی گفتمان‌ها و دال‌های مرکزی در هر دولت از روش‌های موازی و تحلیل متون و اسناد با تکنیک‌های مرور نظام‌مند انجام شده است، اما می‌توان از روش‌های متفاوت‌تر، جدیدتر و متناسب با شهرهای ایران برای استخراج نمونه‌های موردی و مساکن جمعی به‌کاربرد. به‌تبع تحلیل متأثر از روش‌شناسی‌های جدید متفاوت از پژوهش حاضر خواهد بود که می‌تواند رویی بهتری داشته باشد.
- داده‌های مورد استفاده این پژوهش بسیار کلان بود بنابراین کل فرآیند تحلیل را تحت تأثیر قرار داد. از این رو اگر از داده‌های خردتر استفاده شود نتایج به واقعیت بسیار نزدیک‌تر بوده و پایایی پژوهش نیز افزایش خواهد یافت.
- مبنای این تحقیق یک تحقیق کیفی با رویکرد تحلیل گفتمان است که برای اثر سنجی هر یک از گفتمان‌ها نیاز به بکارگیری روش‌های کمی مانند روش‌های پیش‌بین با نرم‌افزار SIGMAPLOT است.
- می‌توان برای به نتیجه رسیدن هر گفتمان و میزان اثر سنجی آن از شیوه‌های توصیف ضخیم بهره برد.
- می‌توان از تکنیک بررسی (لکه‌های داغ و سرد) در نرم‌افزار GIS و تکنیک تحلیل شبکه‌های پیچیده اجتماعی در نرم‌افزار GEPHI در توسعه نتایج به‌دست‌آمده از این رساله و تدقیق آن بهره برد.
- در این رساله از ابزار گردآوری مصاحبه و پرسشنامه در جمع‌آوری داده‌ها بهره‌برده شده است که برای بهتر کردن نتایج و تدقیق آن می‌توان از مشاهده افراد و ثبت و کد گذاری رفتاری آن‌ها در فضاهای باز با استفاده از نرم‌افزار MANGOLD بهره برد.

فصل اول:
کلیات تحقیق

فصل دوم:
ادبیات تحقیق

فصل سوم:
روش تحقیق

فصل چهارم:
بحث و تحلیل

فصل پنجم:
جمع بندی و
نتیجه گیری

منابع و ماخذ

1. اسفندیاری صدق، راضیه، کریمی مشاور، مهرداد، دانشگر مقدم، گلرخ؛ ۱۳۹۵، "ارزیابی احساس جمعی در مجتمع‌های مسکونی". هویت شهرف شماره ۲۷، صص ۵۳ - ۴۱.
2. اسماعیلی درکه، ولی‌الله، زبیری، یوسفعلی؛ ۱۳۹۵، "بررسی و مقایسه سیاست‌های مسکن در ایران و سوئد". کنفرانس بین‌المللی علوم و مهندسی در عصر تکنولوژی، وین.
3. آقای، پرویز؛ ۱۳۹۶، "ارزیابی سیاست‌های تامین مسکن شهری در جمهوری اسلامی ایران". شبکه مطالعات سیاست‌گذاری‌های عمومی.
4. ایرانی، سعید، حقیقیان، منصور، محمدی، اصغر؛ ۱۳۹۷، "آسیب‌شناسی مسکن اجتماعی (مهر) با رویکرد نابرابری طبقاتی و انحرافات شهری تبریز". رفاه اجتماعی، شماره ۷۱، صص ۱۸۸ - ۱۳۹.
5. بردارن، مراد، غفاری، غلامرضا، ربیعی، علی، زاهدی‌مازندرانی، محمدجواد؛ ۱۳۹۸، "دولت و سیاست‌گذاری مسکن در ایران بعد از انقلاب اسلامی". برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، شماره ۳۸، صص ۲۱۸ - ۱۷۹.
6. بزرگر، سپیده؛ ۱۳۹۶، "تحلیل سیاست‌های تامین مسکن در برنامه‌های توسعه ایران: از پیش از انقلاب تاکنون". کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و شهرسازی ایران معاصر، تهران.
7. بریدینیک‌پور، فاطمه، رضایپور محمد؛ ۱۳۹۳، "گفتمان‌سازی پلی به سوی تحقق پیشرفت". کنگره پیشگامان پیشرفت، مشهد.
8. بی‌نیاز، سید قاسم؛ ۱۳۹۳، "دولت یازدهم و سیاست‌های توسعه مسکن". راه ابریشم، سال ۱۹، شماره ۱۶۰، صص ۸ - ۴.
9. پوردهقان، حافظه، شاهچراغی، آزاده، مخابرات امرئی، مصطفی؛ ۱۳۹۸، "سنجش و تحلیل قواعد نظری مسکن مطلوب با تکیه بر آرای مردم". مسکن و محیط روستا، شماره ۱۶۵، صص ۹۸ - ۸۱.
10. پورمحمدی، محمدرضا؛ ۱۳۹۴، "برنامه‌ریزی مسکن". انتشارات سمت، تهران.
11. پورمحمدی، محمدرضا، صدرموسوی، میرستار، عابدینی، اصغر؛ ۱۳۹۱، "تحلیلی بر سیاست‌های تامین مسکن دولت با تاکید بر برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی. مطالعات شهری". شماره ۳، صص ۴۳ - ۳۴.
12. تقی‌پور تکماجانی، حسن، پروانه، مهشاد، قربان‌زاده‌هریس، رضا؛ ۱۳۹۵، "بررسی سیر تحولات معماری مسکن از ابتدای دوره قاجار تا دوره معاصر". چهارمین کنگره علمی پژوهشی افق‌های نوین در حوزه مهندسی عمران، معماری، فرهنگ و مدیریت شهری ایران، تهران.
13. توکلی‌نیا، جمیله، زرغامی، سعید؛ ۱۳۹۷، "آسیب‌شناسی برنامه‌های ملی پنجم و ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور در زمینه تامین مسکن گروه‌های کم درآمد شهری". مطالعات ساختار و کارکرد شهری، شماره ۱۶، صص ۸۲ - ۴۷.
14. تیلور، استفنی؛ ۱۳۹۷، "تحلیل گفتمان چیست؟". ترجمه عرفان رجیبی و پدرام منبعی، انتشارات نویسه پارسی، تهران.
15. تیمورپور، فرشید؛ ۱۳۹۳، "دوین نقشه راه بکارگیری سیستم تجمعی انجام پروژه‌ها (IPD) در صنعت انبوه‌سازی مسکن (مطالعه موردی: شرکت سرمایه‌گذاری مسکن)". پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.
16. جوادی، امیر؛ ۱۳۹۶، "بررسی و ارزیابی کیفیت محیط در دو گونه مسکن اجتماعی [مهر و استیجاری] (مطالعه موردی: شهر جدید بهارستان)". پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
17. جوانمرد، سعید؛ ۱۳۹۹، "گفتمان اعتدال‌گرایی (اعتدال‌گرایی) در عرصه سیاست جمهوری اسلامی ایران". انتشارات هونام، تهران.
18. جورابچی، کیوان؛ ۱۳۸۸، "رویکردی محیطی به مسکن شهری جمعی با تراکم و ارتفاع متوسط". پایان‌نامه دکتری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
19. حاجی حسینی، بهاره، سام‌آرام، عزت‌الله؛ ۱۳۹۳، "تحلیل گفتمان دولت اصلاحات و جایگاه فقرزدایی در آن". برنامه‌ریزی و رفاه اجتماعی، شماره ۲۱، صص ۲۴ - ۱.
20. حسینی، هادی؛ ۱۳۹۷، "بررسی سیاست‌های جهانی در زمینه تامین مسکن مقرون به صرفه و ارائه سازوکار پیشنهادی برنامه‌ریزی مسکن در ایران". معماری‌شناسی، شماره ۱، صص ۱۱ - ۱.
21. حسینی‌زاده، سیدمحمدعلی؛ ۱۳۸۳، "نظریه گفتمان و تحلیل سیاستی. علوم سیاسی". شماره ۴ (پیاپی ۲۸)، صص ۲۱۲ - ۱۸۱.
22. درودگر، آمنه؛ ۱۳۹۵، "تحول گفتمان جمهوری اسلامی ایران و معماری ساختمان‌های دولتی (۱۳۹۲ - ۱۳۶۸)". پایان‌نامه دکتری پژوهش هنر، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.
23. رضایی جعفریف محسن، آقا حسینی، علیرضا، علی حسینی، علی؛ ۱۳۹۵، "گفتمان انقلاب اسلامی ایران و الزامات اشاعه ارزش‌های آن در عصر جهانی شدن بر اساس نظریه لاکلا و موف". مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، شماره ۲۰، صص ۱۱۰ - ۸۵.
24. رضایی‌پناه، امیر؛ ۱۳۸۹، "مبانی اجتماعی و اقتصادی تحول در گفتمان‌های سیاسی مسلط در جمهوری اسلامی ایران". پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد علوم سیاسی، دانشگاه تبریز.
25. زعفری، سپیده؛ ۱۳۹۷، "طراحی ساختمان‌های مسکن اجتماعی کوچک (نمونه موردی: مسکن مهر تنکابن)". پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رامسر.
26. زندی، کیهان، باقری، کیوان؛ ۱۳۹۳، "ارزیابی برنامه‌های توسعه بخش مسکن جمهوری اسلامی ایران". چهاردهمین همایش سیاست‌های توسعه مسکن در ایران، تهران.

1. زیاری، کرامت‌الله، مهدی‌نژاد، حافظ، پرهیز، فرهاد، آقاجانی، محمد؛ ۱۳۹۰، "بررسی وضعیت مسکن گروه‌های درآمدی و برآورد مسکن گروه‌های کم درآمد (نمونه موردی: استان هرمزگان)". تحقیقات جغرافیایی، شماره ۳، صص ۵۶ - ۲۹.
2. سروش‌نیا، رضا، مقیدی شمیرانی، مجید، اعتصام، ایرج؛ ۱۳۹۹، "بررسی اصول و معیارهای مسکن پلکس". مطالعات هنر اسلامی، شماره ۳۸، صص ۲۱۰ - ۱۹۶.
3. سعیدی، جعفر، عزیززاده‌افشار، فرهاد؛ ۱۳۹۶، "رویکردهای برنامه‌های توسعه مسکن برای اقشار کم درآمد شهری در ایران". کنگره بین‌المللی مهندسی عمران، معماری و توسعه شهری، تهران.
4. سلطانی، زهرا، وارث، حمید رضا؛ ۱۳۹۶، "تحلیلی بر رضایت‌مندی ساکنان از مسکن‌های اجتماعی اجاره به شرط تملیک (مطالعه موردی: کلان شهر شیراز)". برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا)، شماره ۳ (پیاپی ۲۶)، صص ۱۲۸ - ۱۰۷.
5. شاهرخی‌فر، زینب؛ ۱۳۹۵، "تحلیل تطبیقی سیاست‌های اجرایی بخش مسکن در برنامه‌های توسعه بعد از انقلاب اسلامی (شهر کرمانشاه)". پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری - برنامه‌ریزی مسکن، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.
6. صمدی، محمد؛ ۱۳۹۷، "ارزیابی تطبیقی سیاست‌های تامین مسکن (اجاره به شرط تملیک و مسکن مهر) برای اقشار کم درآمد شهری (نمونه موردی: فاز سه شهر جدید پردیس)". پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهریه دانشگاه تربیت مدرس، تهران.
7. طرح پژوهشی مسکن مهر، ۱۳۹۳، "وزارت مسکن و شهرسازی". دفتر برنامه‌ریزی و اقتصاد مسکن، مهندسین مشاور برنامه‌ریزان توسعه اقتصادی آپادانا، تهران.
8. عباس‌زاده، محمد، زایر کعبه، رحیم؛ ۱۳۹۵، "بررسی برنامه‌های سوم و پنجم توسعه در بخش اقتصادی از منظر تحلیل گفتمان لاکلا و موف". مطالعات جامعه‌شناسی، شماره ۳۰، صص ۲۷ - ۷.
9. عبدالله‌زاده عیسی کند، کامل؛ ۱۳۹۴، "طراحی مجموعه سکونتی مطلوب برای اقشار کم درآمد (مسکن اجتماعی)". پایان‌نامه کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه هنر اسلامی، تبریز.
10. علی‌الحسابی، مهران، کرانی، نعیمه؛ ۱۳۹۲، "عوامل تاثیرگذار بر تحول مسکن از گذشته تا آینده". مسکن و محیط روستا، شماره ۱۴۱، صص ۳۶ - ۱۹.
11. علی‌محمدی، محسن؛ ۱۳۹۴، "برج مسکونی زنده با نگرشی بر مسکن جمعی و اشتراکی". پایان‌نامه کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه پیام‌نور، قشم.
12. عینی‌فر، علیرضا؛ ۱۳۸۴، "محدوده مجتمع‌های مسکونی و تداوم کالبدی شهر (مطالعه موردی: تهران)". انبوه‌سازان مسکن، شماره ۱۵، صص ۲۵ - ۲۸.
13. فاطمی مقدم، محمود، آسترکی، داریوش؛ ۱۳۹۸، "تبیین گفتمان ولایت فقیه در اداره امور بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و تامین مسکن محرومین (دکترین، اهداف، سیاست‌ها)". مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی، شماره ۱۰، صص ۴۱۷ - ۳۸۹.
14. فرشچی، حمیدرضا، ترکی باغبادانی، حامد؛ ۱۳۹۷، "بررسی فرآیند مشارکت استفاده‌کنندگان (مردم) در روند طراحی مسکن با رویکرد معماری جمعی". پژوهش در هنر و علوم انسانی، شماره ۳ (پیاپی ۱۱)، جلد دوم، صص ۴۴ - ۳۳.
15. قاطعی کلاشمی، زهرا، کبیری، فاتح؛ ۱۳۹۵، "ارزیابی و آسیب‌شناسی سیاست تامین مسکن روستایی کشور در برنامه‌های توسعه پس از انقلاب اسلامی ایران". مسکن و محیط روستا، شماره ۱۵۵، صص ۶۰ - ۵۱.
16. قجری، حسین‌علی؛ ۱۳۸۹، "تحلیل ابعاد و اجزاء گفتمان امام خمینی (ره)" کنگره ملی بررسی اندیشه‌های فرهنگی و اجتماعی حضرت امام خمینی (ره)، کرج.
17. قنبری، ابوالفضل، ظاهری، محمد؛ ۱۳۸۹، "ارزیابی سیاست‌های کلان مسکن در برنامه‌های قبل و پس از انقلاب اسلامی ایران". مسکن و محیط روستا، دوره ۲۹، شماره ۱۳۲، صص ۹۰ - ۷۷.
18. کامل‌نیا، حامد؛ ۱۳۹۲، "چارچوبی نوین برای تعامل معماری جمعی در طراحی مجموعه‌های مسکونی معاصر". نقش جهان، شماره ۲، صص ۷۳ - ۶۳.
19. کرم‌زاده، رنگین نگار؛ ۱۳۹۳، "بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر عملکرد اقتصادی شرکت‌های تعاونی مسکن (مطالعه موردی شهرستان دماوند سال ۹۱ - ۹۰)". مدیریت آموزشی، شماره ۱ (مسلسل ۲۱)، صص ۱۴۷ - ۱۱۵.
20. کریمی، مجیدرضا، دشتستانی، زهرا، گزیری، محمد؛ ۱۳۹۷، "نگاهی اجمالی به روش تحلیل گفتمان". کنفرانس ملی دستاوردهای نوین جهان در تعلیم و تربیت، روانشناسی، حقوق و مطالعات فرهنگی - اجتماعی، خوی.
21. مجیدی، ستاره، قره شیخ بیات، محبوبه؛ ۱۳۹۶، "تحلیل گفتمان انتقادی تبلیغات بازرگانی تلویزیونی در چارچوب نظریه فرکلاف". انتشارات منتشران اندیشه، تهران.
22. محمودیانی، سراج‌الدینی، حسینی، حاتم؛ ۱۳۹۳، "شاخص‌های کمی و کیفی مسکن: تجربه ایران بعد از انقلاب اسلامی". بررسی‌های آمار رسمی ایران، شماره ۱، صص ۱۸ - ۱.
23. مسعودی‌راد، ماندانا، ابراهیم‌زاده، عیسی؛ ۱۳۹۴، "سنجش پایداری مسکن در سیاست‌های مسکن اجتماعی ایران (مطالعه موردی: مسکن استیجاری هزار دستگاه خرم‌آباد)". پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری، شماره ۴، صص ۴۶۵ - ۴۴۷.

1. مشکینی، ابوالفضل، شاهرخی فر، زینب، طهماسبی مقدم، حسین؛ ۱۳۹۷، "تحلیلی بر برنامه‌ریزی راهبردی فضایی سیاست‌های مسکن با استفاده از مدل متا - سوات (مطالعه موردی - شهر کرمانشاه)". مطالعات شهری، دوره ۸، شماره ۲۹، صص ۷۰ - ۵۹.
2. مقدمی، محمدتقی؛ ۱۳۹۰، "نظریه تحلیل گفتمان لاکلا و موف و نقد آن". معرفت فرهنگی اجتماعی". شماره ۲، صص ۱۲۴ - ۹۱.
3. موسوی، قائم، جعفری‌نژاد، مسعود، آذین، احمد؛ ۱۳۹۸، "تحلیل گفتمان توسعه اقتصادی از دیدگاه خرده گفتمان‌های جمهوری اسلامی ایران" مطالعات علوم اجتماعی ایران، شماره ۶۲، صص ۱۶۴ - ۱۴۷.
4. میر سلیم، مصطفی؛ ۱۳۸۴، "جریان‌شناسی فرهنگی بعد از انقلاب اسلامی ایران". انتشارات جهاد دانشگاهی، تهران.
5. نواختی‌مقدم، امین؛ ۱۳۹۹، "تحلیل گفتمان انقلابی امام خمینی (ره) در فرآیند بسیج سیاسی انقلاب". انتشارات اختر، تبریز.
6. هزارجریبی، جعفر، امامی‌غفاری، زینب؛ ۱۳۹۸، "بررسی تحولات سیاست‌گذاری رفاهی مسکن در ایران (۱۳۹۲ - ۱۳۵۸)". برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، شماره ۳۸، صص ۱۲۰ - ۷۶.
7. هنری، یدالله، آزر می، علی؛ ۱۳۹۲، "بررسی و تحلیل فرآیند استقرار و انسجام‌یابی گفتمان انقلاب اسلامی ایران بر اساس نظریه لاکلا و موفه". پژوهشنامه انقلاب اسلامی، شماره ۸، صص ۱۱۸ - ۹۵.
8. وجدانی ایرانی، امید؛ ۱۳۹۵، "ارزیابی سیاست‌های دولت در تامین مسکن اجتماعی در شهرهای پیرامون کلان‌شهر تهران (مطالعه موردی: شهر شهریار)". پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، شهری.
9. ونتلینگ، جیمز؛ ۱۳۹۲، "طراحی مسکن بر پایه سبک زندگی". ترجمه حبیب قاسمی، انتشارات کسری، تهران.
10. یورگنسن، ماریان، فیلیپس، لوییز؛ ۱۳۹۳، "نظریه و روش در تحلیل گفتمان". ترجمه: هادی جلیلی، انتشارات نی، تهران.
11. AGUST, M; (2016). It's all About Power and You Have None: The Marginalization of Tenant Resistance to Mixed – Income Social Housing Redvelopment in Toronto. Canada Resistance to Social Housing Transformation.
12. Becchioa, C., Belloa, C., Corgnatia, S.P & Ingarmob, L; (2016). In Fluence of Occupant Behaviour Lifestyle on an Italian Housing Energy Procedia, 101, pp: 1034 – 1041.
13. Bechtel, B & Churchman, A; (2002). Handbook of Environmental Psychology. John Wiley & Sons, INC. New York.
14. Breukersa, S., Mourika, R.M., Vansummerna, L. F. M., Verbongb, G. P. J; (2017). Institutional Lock – Out, Towards Local Self – Governance? Environmentions in Dutch Social Housing Heighbourhoods. Energy Research & Social Science, 23, pp: 148 – 158.
15. Cesar, S., Lima, R., Marcelo, D; (2016). ZEIS Maps: Comparing Areas to be Earmarked Exclusively for Social Housing in Sao Paulo City. Land USE Policy, 58, pp: 445 – 455.
16. Copiello, S; (2016). Leveraging Energy Efficiency to Financce Public Private Social Housing Projects. Energy Policy, 96, pp: 217 – 230.
17. Cowan, R; (2005). The Dictionary of Urbanism Tisbury. Wiltshire: Streetwise Press.
18. Escandon, R., Suarez, R & Sendra, J.J; (2016). Protocol for the Energy Behavior Assessment of Social Housing Stock: The Case of Southern Europe, Sustainable Built Environment Tallinn and Helsinki Conference SBE 16 Build Green and Renovate Deep, 96, pp: 907 – 915.
19. Golobchikov, O & Badyina, A; (2012). Sustaibable Housing for Sustainable Cities. A Policy Framework for Developing Countries, UN Habitat Nairobi.
20. Guy, S; (2002). Development and Developers: Perspectives on Property. University of New Castle: Blackwell Publishin.
21. Horelli, I; (2002). A Methodology of Participatory Planning in R. B. Bechtel and A. Churman (Eds), A Handbook of Environmental. Psychiligy. PP 607 – 623.
22. Jonesa, R., Fuertesa, A., Boomsmb, C., Pahlb, S; (2016). Space Heating Preferences in UK Social Housing: A Socio – Technical Household Survey Combined with Building Audits. Energy and Buildings, 127, pp: 382 – 398.
23. Jorgenson, Marianne & Phillips, Louise; (2002). Discourse Analysis as Theory and Method. SAGE Publications, London Thousand Oaks New Dehli, First Published.
24. Laclau, et al; (2002). Antonio Gramsci, Critical Assesment of Leading Political Phillosophers Voutledge.
25. Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal; (1985). Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics. London – New York: Verso.
26. Laclau, E; (1990). New Reflections on the Revolution of our Time. London: Verso.
27. Marie, A; (2001). Housing in the Welfare State: Partitions Places and People. Local Economy. 27 (5-6), 480 – 485.
28. Moatasim, F; (2005). Practice of Community Architecture: A Case Stady OF Zone Opportunity Housing CO – Operative. Unpublished M.S Dissertation. McGill University. Montreal.

1. Moustafa, Y; (2004). Environmental Design and Local Community. A Theoretical Framework Tested Through Two Case Studies in Cairo. Egpt Unpublished PH.D, Tesis. Dept of Architecture. University of Wisconsin – Milwaukee.
2. MU, S; (2016). Community Building in Social – Mix Public Housing: Participatory Planning of Ankang Redvelopmant Plan. Procedia – Social and Behavioral Sciences, 22, pp: 755 – 762.
3. Mulliner, M., Smalbone, K., Malliene, V; (2013). An Assessment of Sustainable Housing Affordability Using a Multiple Criteria Decision Making OMEGA, 41, pp: 54 – 61.
4. Napolia, G., Trovatob, M; (2016).l Affordability and Income – Threshold in Social Housing Policy. Procedia – Social and Behavioral Sciences, 223, pp: 181 – 186.
5. Olsen, E; (2003). Housing Prgrams for Low-Income Households. National Bureau of vEconomic Research, University of Chicago Press.
6. Petkovic, G., Branislava, N., Stoiljkovic, G., Jovanovic, P., Mitkovic, P., Kekovic, A; (2017). The Spatial Comfort of Housing Units in the Post – S0cinlist Periodin Serbia in Relation to the Applicable Architectural Norm. Cities, 62, pp: 88 – 95.
7. Pretlove, S., Kade, S; (2016). Post Occupancy Evaluation of Social Housing Designed and Built to Code for Sustainable Homes Levels 3, 4 and 5. Energy and Buildings, 110, pp: 120 – 134.
8. Short, J.R (2006). Urban Theory a Critical Assessment, Rout Ledge, NewYork.
9. Short, John Rennie; (2006). At Home: An Anthropology of Domestic Space. Cieraad (Ed), New York, Syracuse University Press.
10. Teck, K; (2014). Housing Refurbishm. Contractors Selection Based on a Hybrid Fuzzy – QFD Approach, Housing and Society, 37 (1), pp. 107 – 116.
11. Thompson, C; (2017). I Don't Know How I'm still standing a Bakhtinian Analysis of Social Housing and Health Harratives in East London. Social Science & Medicine, 177, 27 – 34.
12. Umbro, M; (2016). Social Housing: The Environmental Sustainability on more Dimensions. Procedia – Social and Behavioral Sciences, 223, pp: 251 – 256.

Islamic Azad University

Islamic Azad University

Science and Research Unit (Tehran) Faculty of Architecture and Urban Planning

Ph.D. Thesis in Architecture

Architectural Orientation

Subject:

Re-reading the political discourse of housing in the period of the Islamic Revolution in order to achieve new solutions in the architecture of collective housing

Thesis Advisor:

Dr. Vahid Ghobadian

Consulting Advisor:

Dr. Reza Afhami

By:

Nahid Pour Saeedi Mahani

Autumn 2021

بایسپاس از توهمستان